

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Magda Macháčková

Předběžné opatření

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Dita Frintová, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 21. června 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 163 602 znaků včetně mezer.

V Praze dne 21. 6. 2024

Magda Macháčková

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce, doc. JUDr. Ditě Frintové, Ph.D. za její ochotný přístup, odborné vedení a cenné rady a připomínky, které mi v průběhu psaní poskytla. Poděkování dále patří mé rodině a přátelům za jejich trpělivost a nezměrnou podporu po celou dobu studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Obecně k předběžnému opatření.....	3
1.1. Podstata a druhy předběžného opatření.....	3
1.1.1. Dočasnost a vztah s řízením ve věci samé	3
1.1.2. Účel předběžného opatření, předmět ochrany	5
1.1.3. Druhy předběžných opatření	7
1.1.4. Zásady řízení o předběžném opatření.....	8
1.2. Vývoj institutu předběžného opatření	10
1.2.1. Úprava předběžného opatření před účinností zákona č. 99/1963 Sb.	10
1.2.2. Vývoj úpravy za účinnosti občanského soudního řádu	12
2. Platná právní úprava předběžného opatření v OSŘ	15
2.1. Procesní podmínky	15
2.1.1. Podmínky na straně soudu.....	15
2.1.2. Podmínky na straně účastníků.....	17
2.1.3. Negativní procesní podmínky	17
2.1.4. Dílčí závěr k úpravě procesních podmínek	19
2.2. Materiální podmínky	19
2.2.1. Potřeba zatímní úpravy.....	19
2.2.2. Obava z ohrožení výkonu soudního rozhodnutí.....	20
2.2.3. Dílčí závěr k materiálním podmínkám.....	21
2.3. Návrh na nařízení předběžného opatření.....	21
2.4. Soudní poplatek.....	25
2.5. Jistota.....	26
2.5.1. Historický vývoj jistoty	26
2.5.2. Funkce jistoty	27
2.5.3. Povinnost navrhovatele a složení jistoty	27
2.5.4. Doplatková povinnost	29
2.5.5. Dílčí závěry související s jistotou a doplatkovou povinností.....	33
2.6. Řízení o předběžném opatření	35
2.6.1. Zahájení řízení.....	36
2.6.2. Dokazování a osvědčování.....	36
2.6.3. Rozhodování bez slyšení účastníků.....	38
2.7. Rozhodnutí o návrhu	39

2.7.1.	Lhůta pro rozhodnutí, jeho forma a rozhodující stav	39
2.7.2.	Způsoby rozhodnutí o návrhu	41
2.7.3.	Odůvodnění rozhodnutí o předběžném opatření	42
2.7.4.	Vyhlášení a doručení usnesení.....	45
2.7.5.	Vykonatelnost a závaznost rozhodnutí, neplatnost právních jednání	46
2.7.6.	Dílčí závěr k rozhodování o návrhu	48
2.8.	Opravné prostředky, ústavní stížnost.....	49
2.9.	Obsah předběžného opatření	52
2.9.1.	Povinnosti ukládané předběžným opatřením	52
2.9.2.	Osoby, kterým lze povinnost uložit	54
2.9.3.	Omezení doby trvání předběžného opatření.....	55
2.10.	Zánik a zrušení	55
2.11.	Náhrada škody a jiné újmy	57
Závěr.....		61
Seznam zkratek		65
Seznam použitých zdrojů		66
Abstrakt		72
Abstract		73

Úvod

Nové způsoby komunikace a výměny informací výrazně zkrátily dobu, v jaké lze proměnit vztahy mezi různými subjekty. V důsledku toho právní systém jako celek čelí výzvě, jak zabezpečit efektivní ochranu v těch případech, kdy taková změna poměrů vystavuje kohokoli v nebezpečí újmy. S ohledem na to lze očekávat čím dál větší poptávku domáhat se soudní ochrany prostřednictvím takových institutů, které se vyznačují schopností rychlých a účinných řešení právních poměrů. Takovými nástroji jsou nepochybně i jednotlivé zajišťovací instituty civilního procesu.

Teorie chápe civilní proces jako soubor právních vztahů, v rámci něhož vystupuje jeden ze subjektů jako tzv. nezúčastněný třetí, jehož úlohou je autoritativně rozhodnout o soukromoprávních poměrech ostatních subjektů.¹ Podle toho, zda autoritativní rozhodnutí právo konstituuje, deklaruje či díky němu dochází k výkonu, rozlišuje doktrína celkem pět základních typů civilního procesu – nalézací, vykonávací (exekuční), insolvenční, zajišťovací a rozhodčí. Každá kategorie se od jiných odlišuje zejména svým účelem.

Předběžné opatření se řadí mezi tzv. zajišťovací řízení. Zajišťovací instituty známe také z jiných právních odvětví (trestní právo, daňový řád), jednotným pojítkem mezi nimi pak je to, že jejich podstatou není posouzení skutečného právního stavu, ale k zajištění ochrany účelu soudního řízení. Nesourodost zajišťovacího řízení, resp. institutů, které do této kategorie lze zařadit, ilustruje i existence celé řady zajišťovacích institutů nejen napříč typy civilního procesu (např. zřizování exekutorského zástavního práva na nemovitostech), ale i celými právními odvětvími (srov. např. institut vazby v trestním řízení, která není trestem, nýbrž jejím smyslem je zajistit řádný průběh trestního řízení).

Zajišťovací institut přímo pojmenovaný jako *předběžné opatření* pak známe z trestního práva, správního práva a správního soudnictví, ale také z civilního procesu, o kterém pojednává tato práce. I v rámci civilního procesu je však právní úprava nejednotná. Jednu část úpravy nalezneme v OSŘ, systematicky zařazené do druhé části – *Činnost soudu před zahájením řízení*, hlavy druhé – *Předběžná opatření a zajištění důkazu*. Tuto úpravu lze jednak hodnotit jako svébytný typ předběžného opatření, označovaný jako tzv. *obecné předběžné opatření*, jednak ji lze hodnotit jako výchozí úpravu pro zvláštní typ předběžného opatření, který dále podrobněji

¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 32.

upravuje ZŘS. Z důvodu rozsahu a nutnosti podrobnějšího zaměření se tato práce věnuje pouze úpravě obecného předběžného opatření v civilním procesu.

S čím dál větším tlakem na rychlost rozhodování, při stále sílících tendencích k rekonstrukci civilního procesu, jde ruku v ruce následující otázka, která je zároveň hlavním tématem této práce. Je současná úprava předběžného opatření natolik kvalitní, aby navzdory požadavkům na rychlost rozhodování nadále poskytovala dostatečně efektivní ochranu navrhovateli za současného respektování práv ostatních zúčastněných osob? Práce si konkrétně klade za cíl analyzovat účel předběžného opatření a kriticky zhodnotit současnou právní úpravu nejen z hlediska naplňování tohoto účelu (tj. z hlediska efektivnosti ochrany, kterou úprava poskytuje navrhovateli), ale i z pohledu respektování práv a oprávněných zájmů ostatních účastníků a třetích osob.

Práce je členěna do dvou hlavních částí. První z nich se věnuje předběžnému opatření obecně. Vymezuje jeho účel a základní zásady, které by právní úprava měla respektovat, pro dokreslení také celý institut zasazuje do historického kontextu tím, že nabízí přehled geneze tohoto nástroje na našem území. Druhá část pak postupně rozebírá jednotlivé aspekty současné právní úpravy, nejprve se soustředí na podmínky úspěšnosti návrhu, v závěru pak analyzuje jednotlivé kroky procesu vedoucího k nařízení předběžného opatření. V dílčích závěrech práce jednak shrnuje poznání z dané podkapitoly, jednak vyhodnocuje vhodnost současného řešení a nabízí také úvahy *de lege ferenda*. Při naplňování cíle využívá převážně popisně-analytické metody, v menší míře také metody komparativní.

1. Obecně k předběžnému opatření

Následující kapitola se nezabývá účinnou úpravou předběžného opatření. Náhled na tento institut, jak je představen v této části, by měl být zcela obecný, a to tak, aby analýza ilustrovala předběžné opatření co do jeho vlastností a účelu, a v důsledku toho vedla k lepšímu pochopení institutu. Pro lepší vhléd do problematiky předběžného opatření nabízí tato část i historický vývoj právní úpravy na našem území.

1.1. Podstata a druhy předběžného opatření

Předběžné opatření je institut civilního procesu, kterým soud prostřednictvím uložení dočasné povinnosti zajišťuje ochranu subjektivních práv navrhovatele, aby předcházel újmě na těchto právech a aby o těchto právech bylo možné efektivně rozhodnout, resp. bylo možné tato práva efektivně vykonat. Z výše uvedené definice lze vysledovat několik vlastností, jejichž rozbohem, který nabízí tato a následující podkapitoly, lze správně pochopit podstatu předběžného opatření.

První z aspektů důležitých pro pochopení, jak předběžné opatření funguje, je skutečnost, že předběžné opatření je institut civilního procesu, který je pro svůj účel řazen mezi tzv. zajišťovací řízení. Tato kategorie nepředstavuje jeden ucelený typ řízení, jedná se o soubor poměrně nesourodých institutů, které mezi sebou mají pojitko právě v podobě účelu, který by v rámci civilního procesu měly plnit. Obecně lze shrnout, že smyslem existence zajišťovacích institutů je předběžné zajištění práva nebo jeho výkonu.² Zjednodušeně řečeno tyto instituty mají zajistit, aby ve věci samé bylo ještě možné efektivně vést řízení, efektivně rozhodnout, případně takové rozhodnutí efektivně vykonat (v případě předběžného opatření pak dominantně dvě poslední kvality).

Od ostatních typů civilního procesu se zajišťovací instituty odlišují jednak výše nastíněným účelem, jednak svým dočasným charakterem. Jinak tomu není ani v případě předběžného opatření, a i proto tyto vlastnosti dále podrobně rozpracovávají další podkapitoly.

1.1.1. Dočasnost a vztah s řízením ve věci samé

Rozbohem definičních znaků, které ve svém souhrnu tvoří pojem dočasnost (tj. jeden z rysů předběžného opatření, viz definici v úvodu kapitoly 1.1), lze velice dobře vystihnout podstatu předběžného opatření jako typu zajišťovacího institutu, a to mimo jiné demonstrací

² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 42.

rozdílů mezi řízením o předběžném opatření a řízením ve věci samé. Právě dočasný charakter je vedle odlišného účelu tím nejvýznamnějším rozdílem mezi těmito typy řízení. Atributem dočasnosti se alespoň pro účely tohoto rozboru myslí dvě vzájemně propojené a související kvality – *předběžnost* a *prozatímnost*.

S odkazem na komentářovou literaturu z německy mluvících zemí vymezuje Hrnčířík oba pojmy následovně. *Prozatímností* (příp. mezitímností či jen zatímností) označuje ten efekt předběžného opatření, kdy jeho nařízením dojde k jakési konzervaci stavu, za kterého není vyloučeno další uskutečnění práva, k jehož přiznání dojde (nebo by dojít mohlo) v rozhodnutí ve věci samé.³

Naproti tomu *předběžnost* institutu přirovnává k předběžné vykonatelnosti. Ta spočívá ve výjimce oproti standardní souslednosti právní moci a vykonatelnosti. Je-li rozhodnutí předběžně vykonatelné, ukládá soud povinnost něco plnit ještě před tím, než bylo v dané věci pravomocně rozhodnuto.⁴ Shodně i předběžné opatření je vykonatelným rozhodnutím soudu, ačkoliv předchází pravomocnému rozhodnutí ve věci samé. *Předběžnost* opatření se pak dá chápat jako možnost, příp. až pravděpodobnost, že právní stav určený předběžným opatřením není definitivní a v budoucnu dojde k jeho změně, typicky v důsledku meritorního rozhodnutí.⁵

Nad rozdíly mezi předběžným opatřením a řízením ve věci samé se sluší pozastavit, neboť právě vyzdvihnutím rozdílů mezi nejvšednějším typem civilního procesu a předběžným opatřením lze vystihnout podstatu předběžného opatření. Východiskem budiž postulát, podle kterého je řízení o vydání předběžného opatření řízením samostatným a na hlavním řízení také řízením nezávislým. Vedení jednoho řízení totiž nijak nepodmiňuje ani není podmíněno vedením druhého typu řízení, oba typy mají odlišný účel a hlavně i jiný předmět řízení.⁶ Zatímco v řízení ve věci samé se rozhoduje o materiálním právu, předběžné opatření nemá uspokojující charakter a slouží pouze ochraně možnosti o tomto právu rozhodnout v budoucnu.

V důsledku samostatnosti řízení a jeho zatímního a předběžného charakteru pak nařízené předběžné opatření nepředstavuje pro řízení ve věci samé překážku věci zahájené ani věci rozhodnuté. Otázky posuzované v rámci osvědčování důvodnosti nařídit předběžné opatření nemají charakter předběžné otázky pro hlavní řízení.

³ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 48.

⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 297.

⁵ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 48.

⁶ Tamtéž, s. 44.

S problematikou oddělenosti hlavního a zajišťovacího řízení souvisí zákaz *předbíhání* a *předjímání*. Nebezpečnost těchto fenoménů je umocněna tím, že povinnost uložená předběžným opatřením může mít shodné rysy s povinností, které se žalobce domáhá v řízení o věci samé. S ohledem na odlišné účely, kdy předběžné opatření nesmí mít uspokojivý efekt, je zákaz předbíhání zcela legitimním principem. Zákaz *předbíhání* však nelze absolutně vykládat tak, že předběžným opatřením nelze nařídit totéž, čeho se navrhovatel domáhá v hlavním řízení. Žádá-li navrhovatel v rámci zajišťovacího řízení vykonat věc, již se domáhá také v hlavním řízení, nemusí se nabízet příliš jiných způsobů, jak naplnit účel předběžného opatření. Shodně též například v případě zdržovacího nároku. V takových případech je logické, vyžaduje-li to účel, takovým návrhům vyhovět a osobě, proti které předběžné opatření směřuje, uložit povinnost svou podstatou shodnou s povinností, kterou žalobce žádá uložit v řízení ve věci samé.⁷ Shodně se vyjádřil i Vrchní soud v Praze, který poznamenal následující: „*Ačkoliv zpravidla není přípustné, aby již předběžným opatřením dosáhl oprávněný toho, čeho lze dosáhnout až pravomocným rozsudkem ve věci, nelze vyloučit vydání předběžného opatření, směřujícího k zákazu určitého jednání, v případě žaloby o zdržení se tohoto jednání, jež naplňuje znaky jednání nekalé soutěže.*“⁸ Materiálně zákaz předbíhání tedy znamená zákaz soudu předběžným opatřením deklarovat či snad dokonce určit existenci hmotného práva. To je čistě úlohou nalézacího řízení.⁹

Vedle toho zákaz *předjímání* akcentuje jiný rozměr samostatnosti řízení. Soud by se při posuzování odůvodněnosti návrhu na nařízení předběžného opatření neměl ohlížet na pravděpodobnost úspěchu navrhovatele se souvisejícím nárokem v hlavním řízení. Neměl by se tedy neměl zaobírat faktory rozhodujícími pro přiznání nároku v řízení ve věci samé, které má účastníkům poskytovat zcela jiný druh soudní ochrany. Korektiv této zásady představuje možnost soudu nevyhovět návrhu na nařízení předběžného opatření, ze kterého vyplývá, že navrhovatel nebude s největší pravděpodobností ve věci samé úspěšný.¹⁰

1.1.2. Účel předběžného opatření, předmět ochrany

Ultimátním účelem předběžného opatření je, stejně jako u ostatních typů soudního řízení, ochrana určitého subjektivního práva. Řadíme-li předběžné opatření do množiny druhů civilního procesu, je nepochybné, že předmětem ochrany předběžného opatření nařizovaného

⁷ Tamtéž, s. 69-70.

⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 6. 1995, sp. zn. 3 Cmo 1592/94.

⁹ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 12. 1994, sp. zn. 14 Co 847/94.

¹⁰ Usnesení Vrchního soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 3 Cmo 370/2011.

podle OSŘ budou subjektivní práva soukromoprávního charakteru. Od ostatních druhů civilního procesu se předběžné opatření odlišuje prostředky, jež k ochraně nabízí, a také hrozbami, před kterými dané subjektivní právo chrání. Zatímco ostatní typy civilního procesu poskytují ochranu tím, že určité právo vykonávají, deklarují, případně ho rovnou konstituují, o ochranu předběžným opatřením navrhovatel požádá za jiným účelem.

Účel předběžného opatření lze částečně odvodit ze znění platné právní úpravy, zejména z úvodního § 74 OSŘ. Ten stanoví, že předběžné opatření se nařizuje, pokud je třeba úpravy zatímních poměrů nebo při obavě z výkonu určitého práva. Pregnantní shrnutí ale nabídl až Ústavní soud, kdy v jednom ze svých nálezů uvádí: „*Účelem předběžného opatření je tedy zatímní úprava práv a povinností, která nevylučuje, že ochrana práv účastníka řízení bude konečným rozhodnutím ve věci poskytnuta, zajišťuje však, aby takovéto konečné rozhodnutí mohlo mít vůbec reálný význam.*“¹¹ Poněkud zjednodušeně lze tento výrok parafrázovat tak, že předběžná opatření se nařizují, aby vůbec bylo o čem rozhodovat, resp. aby vůbec bylo jaké právo vykonávat, resp. aby taková rozhodnutí, potažmo jejich výkon, měla reálný efekt, o němž se zmiňuje definice z úvodu kapitoly 1.1 v úvodu této části.

Potřeba ochrany, a tedy i potřeba zatímní úpravy pak může vyplývat z různých faktorů. Poměry, které bude zapotřebí prozatímně upravit, mohou nově vzniknout, případně se mohou proměnit. Takto se kdokoliv může dostat do situace, kdy je mu působena určitá újma, případně v důsledku takto nastavených poměrů taková nenapravitelná újma hrozí. V těchto situacích, kdy rozhodnutí ve věci samé může postrádat jakéhokoliv smyslu kvůli nenapravitelným zásahům do práv, představuje předběžné opatření vhodný instrument, kterým lze takovou situaci řešit rychle a pružně.

V tomto směru účel dále analyzuje Hrnčířík, kdy celý institut dává do souvislosti s časovým nákladem, který účastník vynakládá proto, aby mohlo být o jeho právu rozhodnuto a mohlo dojít k zajištění jeho výkonu. Právě kvůli tomuto časovému nákladu je účastník vystaven nebezpečí, že jeho právo či oprávněný zájem nepůjde efektivně ochránit či vykonat. Předběžným opatřením by soud měl toto nebezpečí eliminovat.¹² Hrnčířík dále dává předběžné opatření do souvislosti s jinými způsoby ochrany práv, kdy jej chápe také jako jakýsi mezistupeň mezi ochranou v klasickém soudním řízení a svépomocí podle § 14 OZ.¹³

¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09.

¹² HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 32.

¹³ Tamtéž, s. 1.

1.1.3. Druhy předběžných opatření

Klasifikovat předběžná opatření lze z různých hledisek. Při zkoumání toho, proti zásahům do jakých práv se jimi lze bránit, lze vysledovat určité „pojmenované typy“ předběžných opatření. Vzhledem k rozmanitosti právních poměrů však není vhodné omezovat možnost ochrany jen na takto předvídané situace.

Jako vhodné se tak jeví upravit povinnosti, které lze předběžným opatřením uložit, demonstrativním výčtem. Tak ostatně činí § 76 OSŘ, jenž ilustruje existenci právě jakýchsi „pojmenovaných typů“, avšak od konkrétních povinností postupuje k čím dál vágnější formulaci, aby v posledním písmenu svého prvního odstavce umožnil soudu uložit účastníkovi, aby něco vykonal, něčeho se zdržel nebo něco snášel. Těžko si lze představit obecnější formulaci. Tato úprava v OSŘ, běžně označovaná jako tzv. *obecné předběžné opatření*, tak umožňuje domáhat se ochrany libovolného práva proti bezbřehé škále různých útoků.¹⁴

Vedle toho existuje úprava tzv. *zvláštních předběžných opatření*, která jsou vzhledem k těžišti práce v analýze obecného předběžného opatření zmíněna toliko telegraficky. Jejich právní úpravu obsahuje ZŘS, kam se přesunula z OSŘ s účinností od 1. 1. 2014. Jedná se o zvláštní úpravu týkající se předběžné úpravy poměrů dítěte, resp. předběžného opatření ve věcech domácího násilí. ZŘS v tomto případě funguje jako *lex specialis* vůči OSŘ, jehož úprava je tak nadále subsidiárně použitelná.

Z hlediska časového lze předběžná opatření kategorizovat na ta, kde návrh na jejich nařízení byl podán před zahájením řízení ve věci samé (v OSŘ jim je věnován oddíl v § 74 a násl.) a po jeho zahájení (úprava v § 102 OSŘ). Předběžná opatření navržená v rámci hlavního líčení nevykazují jiné odchylky než ty, které vyplývají přímo z povahy věci. Není tedy správné uvažovat nad těmito druhy jako nad zcela odlišnými instituty.

Odchylky mezi těmito typy pak vyplývají zejména z nemožnosti garantovat absolutní nezávislost zajišťovacího a hlavního řízení. Jedna z odlišností je logickým důsledkem vztahu mezi předměty obou řízení, kdy platí nemožnost navrhovatele domáhat se uložení povinnosti, která by přesahovala předmět řízení ve věci samé. Druhá, vyplývající rovněž z provázanosti

¹⁴ K tomu více v kapitole 2.9. o obsahu předběžného opatření.

obou řízení, je skutečnost, že v důsledku zastavení hlavního řízení není možné nařídit předběžné opatření.¹⁵

1.1.4. Zásady řízení o předběžném opatření

Právní zásady (či principy) jsou obecně závazná pravidla, která mají kromě svého interpretačně-aplikačního významu také neoddiskutovatelný význam v normotvorbě.¹⁶ Smyslem této kapitoly je poskytnout přehled těchto zásad dominantně ve světle jejich vlivu při normotvorbě, a to zejména pro účely práce, tedy pro konfrontaci platné právní úpravy vzhledem k naplňování účelu předběžného opatření, ale i vzhledem k účelu jeho úpravy.

Mezi účel předběžného opatření na jedné straně a účel úpravy tohoto institutu na straně druhé nelze vložit rovnítko. Ústavní soud ostatně konstantně judikuje, že fundamentálním smyslem předběžného opatření sice je ochrana toho, kdo o jeho vydání žádá, avšak při nařizování předběžného opatření musí být respektována ústavní pravidla ochrany i toho, vůči komu předběžné opatření směřuje.¹⁷ Účelem předběžného opatření je tedy ochrana práv navrhovatele, avšak účelem právní úpravy je nastavit vzájemná práva a povinnosti mezi účastníky a soudem tak, aby respektovala účel předběžného opatření, ale i práva a oprávněné zájmy obou účastníků.

Aby úprava naplnila svůj účel a dostála výše popsaným kvalitám, měla by vycházet jak ze zásad spravedlivého procesu, tak i zásad odvětvových. Vliv zásad spravedlivého procesu může být v kontextu předběžných opatření různý. Zatímco některé vystupují výrazně do popředí (např. zásada rychlosti), některé mají svou obvyklou podobu, ostatní mohou být překonány zásadami odvětvovými (např. zásadou momentu překvapení či zásadou efektivní ochrany).

Zásadu efektivní ochrany pojmenovává Hrnčířík, přičemž její obsah opět ilustruje na narativu, podle kterého je předběžné opatření mezistupněm mezi ochranou prostřednictvím nalézacího řízení a svépomocí podle § 14 OZ. Zásada ve své podstatě zhmotňuje účel předběžného opatření, Hrnčířík ji navíc chápe jako povinnost soudu poskytnout soudní ochranu

¹⁵ ČUHELOVÁ, K., PODNIKASOVÁ, T., § 102 (Předběžné opatření a zajištění důkazu po zahájení řízení). In. LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 411.

¹⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 61.

¹⁷ Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 1998, sp. zn. II. ÚS 22/98 nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 3. 2002, sp. zn. III. ÚS 394/01.

právě tímto způsobem.¹⁸ Z pohledu některých ostatních zásad je východiskem, zejména pro zásadu rychlosti a zásadu momentu překvapení.

Zásada rychlosti je základním předpokladem efektivní ochrany navrhovatele. V jejím světle částečně ztrácí na významu ostatní zásady spravedlivého procesu, například zásada *audiatur et altera pars* (ta však rozhodně nemizí zcela), nebo není zapotřebí taková míra poznání skutkového stavu, aby soud mohl o návrhu rozhodnout. Zásada rychlosti se v platné právní úpravě projevuje např. stanovením absolutně platných lhůt, v rámci nichž je soud povinen rozhodnout, výjimkami z povinnosti tato rozhodnutí odůvodňovat apod. Favorizování zásady rychlosti se děje rovněž i na úkor záruk pro odpůrce. V důsledku toho může dojít k ohrožení práv. Je pak logickým vyústěním, že se zásada rychlosti uplatní i pro řízení o opravných prostředcích.

Smyslem *zásady momentu překvapení* je další posílení efektivnosti, neboť překvapení je pro tento cíl klíčovým faktorem. Smyslem této zásady je zajistit, aby odpůrce neměl možnost bránit ochraně navrhovatele tím, že by se připravil čelit jinak oprávněnému návrhu na nařízení předběžného opatření. Jednoznačným projevem této zásady v platné právní úpravě je rozsah povinnosti doručování. Rozhodnutí o předběžném opatření se totiž nedoručuje odpůrci v případě, kdy se návrhu nevyhovuje (tedy se odmítá, zamítá či se řízení zastavilo). Ten by se totiž mohl připravit na další navrhovatelův pokus domoci se ochrany prostřednictvím tohoto institutu. Na zásadu momentu překvapení opakovaně odkazoval i Ústavní soud.¹⁹

Zásada subsidiarity, proporcionality a ochrany odpůrce je trojice zásad, které ve svém souhrnu dbají na respektování práv odpůrce (tj. osoby, proti níž má předběžné opatření směřovat). Předběžného opatření se má využívat právě tam, kde je tento nástroj účinný a pokud není nezbytné poměry upravovat předběžně, nemá být předběžné opatření nařizováno (prvek subsidiarity). Pokud soud vyhodnotí, že zatímní úprava poměrů je v daném případě na místě, má být nařízená taková povinnost, která stačí právě na naplnění účelu, nikoliv povinnost invazivnější vůči odpůrci. Tento prvek proporcionality dobře vystihl Ústavní soud ve svém nálezu vydaném pod sp. zn. II. ÚS 22/98 následujícími slovy: „*Soud zde upravuje zatímně, nikoli s konečnou platností, poměry účastníků, přičemž musí poskytovat ochranu jak tomu, kdo o vydání předběžného opatření žádá, tak v rámci ústavních pravidel i tomu, vůči komu předběžné opatření směřuje (čl. 90 Ústavy ČR). Ochrana toho, proti komu má navrhované*

¹⁸ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 27.

¹⁹ Srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09 nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2018, sp. zn. IV. ÚS 719/18.

*předběžné opatření směřovat (zde stěžovatelka) proto nemůže dosáhnout takové intenzity, aby prakticky znemožnila ochranu oprávněných zájmů druhé strany.*²⁰ Zásada ochrany pak sdružuje všechny instituty, kterými právní úprava kompenzuje flexibilitu předběžného opatření, která v počátečních fázích bývá v neprospěch odpůrce. Projevem této zásady je v českém právním řádu např. institut jistoty, kterou navrhovatel zajišťuje případný odpůrcův nárok na náhradu škody nebo jiné újmy vzniklou předběžným opatřením.

O dalších zásadách se buď zmiňují další kapitoly, a to zejména v kontextu jejich vlivu na v nich rozebírané aspekty předběžných opatření (zákaz předjímání a předbíhání, právo být slyšen), nebo je tato pro jejich zcela běžnou podobu zcela vynechává (dispoziční zásada, zásada volného hodnocení důkazů apod.).

1.2. Vývoj institutu předběžného opatření

Pro správné pochopení a smyslu a interpretaci institutu je vždy třeba zkoumat i jeho historický vývoj. Proto je v této kapitole rozebráno, jakým způsobem se právní úprava předběžného opatření měnila a rozvíjela v průběhu času.

1.2.1. Úprava předběžného opatření před účinností zákona č. 99/1963 Sb.

První úprava nesoucí znaky současného předběžného opatření byla na našem území obsažena v obecném soudním řádu z roku 1781. Tento předpis, též označovaný jako josefínský, obsahoval soubor institutů sloužících k ochraně práva věřitelů k uspokojení svých pohledávek. Prvním z nich byla zajišťovací exekuce, jejímž smyslem bylo zajistit pohledávku věřitele, která byla určena soudním rozhodnutím, nikoli však pravomocným.²¹ Věřitel se v rámci této exekuce mohl domáhat například složení jistoty do soudní úschovy, případně také záznamu zástavního práva v pozemkových knihách.²² K zajištění práva před zahájením řízení či za dobu jeho trvání a současně při takovém chování dlužníka, které by mohlo ohrozit budoucí exekuci, znal zákon tzv. personální a reální arest. Personálním arestem byla dlužníku uložena vazba v trvání až šest měsíců, kdy jeden z možných případů jejího ukončení bylo i nesplnění povinnosti věřitele svou pohledávku justifikovat,²³ tedy v určené době podat žalobu. Vazba skončila také pokud byla žaloba věřitele zamítnuta. Uložením reálního arestu soud zakázal třetí osobě zaplatit dlužníkovi pohledávku, případně také mohla být určena prozatímní správa nad předmětem sporu či jiným

²⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 1998, sp. zn. II. ÚS 22/98.

²¹ FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 79.

²² Tamtéž, s. 80.

²³ HRNČÍŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 17.

majetkem dlužníka.²⁴ I v tomto případě pak platila povinnost justifikace. Oba zmíněné instituty pak spojovalo i dlužníkově právo domáhat se zadostiučinění při pozdním podání justifikační žaloby či při shledání arestu jako neoprávněného.²⁵

K nahrazení obecného soudního řádu došlo až koncem 19. století zákonem č. 79/1896 ř. z., o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád). Ten z velké míry z předchozího předpisu vycházel a převzal i řadu institutů v něm obsažených, včetně úpravy zajišťovací exekuce, která měla nadále zajišťovat nárok určený ještě nepravomocným rozhodnutím. Současně exekuční řád zaváděl zatímní opatření, čímž poskytoval možnost zajistit nárok, který ještě určen nebyl, a to za současného splnění podmínky osvědčení nároku a obavy z jeho ohrožení.²⁶ Zákon pak stanovoval různé a odlišné prostředky k zajištění nároků pro pohledávky peněžité i jiné. Peněžité pohledávky mohly být zajištěny nařízením jednoho z taxativně vymezených nástrojů – uschováním a správou movitých věcí, jejich zastavení či zcizení nebo soudní obstavku, která spočívala v zákazu třetí osobě disponovat s pohledávkou. Zákonem však bylo vyloučeno k zajištění peněžitých pohledávek zcizit, zatížit či zastavit nemovitosti.²⁷ Současně nadále nebylo možné zajistit pohledávku personálním arestem.²⁸ Ve vztahu k druhé skupině nároků, tedy nároků jiných, nestanovil exekuční řád žádná omezení či výčty možných způsobů zajištění. Navrhovatel se pak mohl domáhat nařízením např. úschovy movitých věcí, uložení rozkazu odpůrci, k vykonání úkonů k zachování a udržení stavu těchto věcí nebo i určení zatímního výživného manžela své manželce a dětem.²⁹ V zákoně se objevil i institut jistoty, jejímž složením soud mohl (avšak nemusel) podmínit vydání zatímního opatření.³⁰ Odpůrce rovněž měl právo na náhradu škody veškeré majetkové újmy způsobené v důsledku nařízeného zatímního opatření, bylo-li nařízeno neoprávněně. Na procesní úrovni předpis stanovil povinné náležitosti návrhu na učinění zatímního opatření, které musel navrhovatel naplnit. Jednalo se o označení opatření, kterého se navrhovatel domáhal, dobu jeho platnosti, jakož i tvrzený nárok, který musel být odůvodněn. Všechny tvrzené skutečnosti pak musel navrhovatel osvědčit (nikoliv dokázat). Co do opravných prostředků měl odpůrce možnost

²⁴ FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 80.

²⁵ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 18.

²⁶ FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 83.

²⁷ Srov. § 379 odst. 4 zákona č. 79/1896 ř. z., o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád).

²⁸ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 22.

²⁹ Srov. § 381 a násl. zákona č. 79/1896 ř. z., o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád).

³⁰ Srov. § 390 zákona č. 79/1896 ř. z., o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád).

bránit se vydanému opatření podáním odporu, avšak jen v případě, že před jeho vydáním nebyl slyšen.

Další změny se úprava institutu dočkala v důsledku převratu v únoru 1948 a následně probíhající rekonstrukce tehdejšího právního řádu. K 1. lednu 1951 nabytí účinnosti zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád) prosazující úpravu civilního procesu pod vlivem tehdejší politické ideologie. Velkou změnu představovalo uchopení občanského soudního řízení jako jednotného, kdy jeden zákon upravoval veškeré typy civilního řízení, tedy řízení nalézací, vykonávací, zajišťovací i rozhodčí. Dále došlo například ke spojení úpravy sporného a nesporného řízení.³¹ Právě občanský soudní řád z roku 1950 na našem území poprvé zavádí termín *předběžné opatření*, dále přejatý i navazující právní úpravou a používaný dodnes. Předběžné opatření bylo upraveno okrajově v části první obsahující obecná ustanovení, primárně pak v hlavě sedmé, pojmenované shodně s tímto institutem. Podle tehdejšího znění jej bylo možné naříditi „*je-li třeba, aby ještě před rozhodnutím byly prozatímně upraveny poměry účastníků, anebo je-li obava, že by jinak byl výkon soudního rozhodnutí ohrožen*“.³² Zásadní změnu v chápání institutu však zákon nepřinesl, neboť koncepčně navazoval na úpravu předcházející. Došlo pouze ke zjednodušení a zkrácení úpravy (jsou jí věnovány pouze ust. § 219 – § 229), mimo jiné i vzhledem k předpokladu o jeho nepřilíš častém využívání v socialistickém soudnictví.³³ Na rozdíl od současné úpravy však zákon stále respektoval požadavek kontradiktornosti. Stanovil totiž možnost soudu provádět slyšení účastníků, shledá-li to potřebným.³⁴

1.2.2. Vývoj úpravy za účinnosti občanského soudního řádu

Relativně krátce po přijetí předchozího zákona nabytí k 1. dubnu 1964 účinnosti zákon č. 99/1963 Sb., tedy dnešní OSŘ. Odpověď, proč k rekonstrukci došlo, lze najít v důvodové zprávě tohoto předpisu. Podle té měl občanský soudní řád z roku 1950 sloužit, spolu s dalšími v té době přijatými zákony, k přizpůsobení právního řádu socialistické společnosti a vzhledem k tomu, že vznikl v tomto přechodném období, odrážel i jeho tehdejší ekonomiku a nemohl jít nad její rámec. V době nabytí účinnosti OSŘ byl již tedy dle důvodové zprávy vývojem

³¹ FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 60.

³² § 219 zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád).

³³ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 20.

³⁴ § 223 zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád).

překonán. V mnohém však navazoval na předchozí koncepci – došlo opět ke zjednodušení právní úpravy a do OSŘ byla přenesena i koncepce jednotného civilního procesu.³⁵

Snaha o stručnost spolu s postupující ztrátou významu institutu³⁶ dopadla i na úpravu předběžného opatření, kterému se v prvním znění OSŘ dostává pouze ust. § 74 – § 77. Došlo například k odstranění jistoty, která byla součástí právního řádu na našem území od konce 19. století. Jinak se však tato čtyři ustanovení věnovaná předběžnému opatření v porovnání se současným zněním obsahově výrazně nelišila – totožné jsou důvody jeho pro nařízení (potřeba zatímní úpravy poměru a obava z ohrožení výkonu rozhodnutí) i demonstrativní výčet povinností, které lze uložit (s výjimkou povinnosti v tehdejší odst. 1 písm. b), tedy odevzdat dítě do péče druhého z rodičů). Tehdy platná úprava však stále umožňovala vyslechnout účastníky řízení, konkrétně § 75 odst. 1 OSŘ v tehdejší znění stanovil, že „*účastníci nemusí být vyslechnuti*“.

Po roce 1989 bylo jasné, že v důsledku společenských událostí bude třeba rozsáhlých změn reflektujících opuštění socialistické koncepce civilního procesu, zejm. s ohledem na požadavky práva na spravedlivý proces. První novelou,³⁷ která se dotkla i předběžných opatření, došlo k vložení ust. § 76a OSŘ týkající se ochrany nezletilých dětí. V souvislosti s přijetím tohoto ustanovení pak došlo i k řadě dalších změn zakotvujících např. náležitosti pro návrh na jeho nařízení nebo odlišná pravidla pro místní příslušnost soudu.

Důležitou změnu přinesla novela provedená zákonem č. 59/2005 Sb.³⁸ V rámci ní došlo ke značnému zpřesnění právní úpravy, konkrétně k vymezení požadavků na zvláštní obsahové náležitosti návrhu na nařízení předběžného opatření spolu s povinností připojit k návrhu listiny, jichž se navrhovatel dovolává. Významná změna se týkala i možnosti vyslechnutí účastníků. Zatímco dosavadní stav umožňoval soudu na základě svého uvážení účastníky vyslechnout, v důsledku novely počalo bezvýjimečně platit pravidlo o rozhodování bez slyšení. Vedle toho novela přinesla i úpravu zcela novou – znovuzavedení institutu jistoty, vypuštěného v důsledku zestručňování úpravy v roce 1963. Jistota, která má sloužit k zajištění náhrady škody nebo jiné

³⁵ FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu*. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 67.

³⁶ JIRSA, J. Předběžné opatření – účelná i zneužitelná zbraň. *Právní fórum*. 2009, č. 9, s. 361.

³⁷ Zákon č. 238/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ Zákon č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

újmy způsobené předběžným opatření, byla stanovena jako pevná částka, přičemž navrhovatel má povinnost jejího složení uloženou *ex lege* a v případě nesplnění soud návrh odmítá. Institut jistoty byl mnohými vnímán jako kontroverzní a byl předmětem mnoha debat. V důsledku nich pak byla úprava opakovaně měněna.³⁹ Nově přidána byla také ustanovení o vyhlášení a vykonatelnosti usnesení a závaznosti výroku.

Další významná novela⁴⁰ vložila do OSŘ § 76b týkající se dalšího druhu zvláštního předběžného opatření, tentokrát ve věcech domácího násilí. Vzhledem k přijetí zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních je úprava předběžných opatření, do té doby obsažena pouze v OSŘ, s účinností od 1. ledna 2014 rozdělena právě mezi tyto dva předpisy. Vzhledem ke specifičnosti později přidaných zvláštních předběžných opatření dle ust. § 76a a §76b, a tedy potřeby je v mnohém upravit odlišně, došlo k jejich přesunutí do ZŘS, ve kterém jsou obsažena i v současnosti.

³⁹ Vývoj institutu jistoty je specificky rozebírán v kapitole 2.5.

⁴⁰ Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

2. Platná právní úprava předběžného opatření v OSŘ

Tato část práce rozebírá jednotlivé aspekty současné právní úpravy obecného předběžného opatření. Ve svém úvodu nabízí přehled podmínek pro vydání předběžného opatření. Ty jsou v práci rozčleněny do dvou kategorií – formální a materiální. Důvodem této klasifikace je skutečnost, že každá z kategorií podmiňuje odlišný aspekt řízení. Zatímco formální předpoklady (teorií označované jako procesní podmínky) podmiňují další postup v řízení, splnění podmínek materiálního charakteru rozhoduje o tom, zda účastník bude se svým návrhem na vydání předběžného opatření úspěšný.

Dále se tato část věnuje současné úpravě procedurální stránky nařizování předběžného opatření, včetně rozboru jednotlivých úkonů účastníků i soudu, jejich náležitostí, podmínek předpokladů i účinkům. Rozboru se dočká nejen návrh na vydání předběžného opatření jakožto esenciální předpoklad, ale i úkony s návrhem související a na návrh bezprostředně navazující (soudní poplatek, jistota).

Druhá část navazuje na část první tím, že analyzuje jednotlivé aspekty právní úpravy právě ve světle závěrů představených výše, hodnotí ji a poukazuje na některé problematické aspekty, přičemž se snaží přijít s alternativním řešením.

2.1. Procesní podmínky

Základním předpokladem pro vydání meritorního rozhodnutí v řízení o předběžném opatření je, stejně jako v každém jiném typu řízení, splnění procesních podmínek. V závislosti na tom, zda se nedostatek v těchto podmínkách vyznačuje napravitelností či nikoliv se s jejich nesplněním pojí různé důsledky. Teorie rozlišuje podmínky na straně soudu (civilní pravomoc a příslušnost), na straně účastníků (procesní subjektivita a způsobilost) a negativní podmínky. Jejich podobu v kontextu předběžného opatření rozebírají následující podkapitoly.

2.1.1. Podmínky na straně soudu

Civilní pravomoc soudů, jakožto první z procesních podmínek na straně soudu, lze definovat jako okruh záležitostí, o kterých jsou soudy oprávněny a povinny rozhodovat.⁴¹ Samotná civilní pravomoc je pak blíže upravena v § 7 odst. 1 OSŘ, podle něhož soudy „v

⁴¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 94.

občanském soudním řízení projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány“. Vzhledem k tomu, že v zákoně absentuje zvláštní právní úprava týkající se pravomoci pro rozhodování ve věcech předběžného opatření, vychází se právě z této úpravy obecné. Pravomoc nařídit předběžné opatření má tedy výhradně soud, je-li zároveň dána jeho pravomoc k rozhodnutí ve věci samé.⁴² Závěr o výhradní pravomoci soudu o návrhu rozhodovat za splnění výše uvedených předpokladů byl potvrzen také judikaturou.⁴³

Ani v případě druhé procesní podmínky na straně soudu, *příslušnosti*, nepřichází zákon se zvláštní úpravou. Naopak při vymezení působnosti jednotlivých soudů v rámci soudní soustavy⁴⁴ § 74 odst. 3 OSŘ uvádí, že předběžné opatření nařizuje soud, který by rozhodoval o věci v prvním stupni, nestanoví-li zákon jinak. Tím zákon implicitně opět odkazuje na obecnou úpravu v § 11 OSŘ a řízení se proto koná u toho soudu, který by byl věcně a místně příslušný ve věci samé. Pro určení těchto kritérií jsou až do skončení řízení rozhodné okolnosti dané v době zahájení (tzv. *zásada perpetuatio fori*).

Věcnou příslušností se určuje, který soud bude věc projednávat v prvním stupni. Není-li stanoveno jinak, jsou jimi podle § 9 odst. 1 OSŘ okresní soudy, resp. krajské soudy, pokud jde o případy stanovené v odst. 2 téhož paragrafu.

Místní příslušnost určuje konkrétní soud ze soudů téhož článku soudní soustavy, který je příslušný věc projednat. Zákon v § 84 OSŘ stanovuje, že „*k řízení je příslušný obecný soud účastníka, proti němuž návrh směřuje, není-li stanoveno jinak*“. Obecným soudem bude pro fyzické osoby okresní soud, v jehož obvodu má osoba bydliště a pokud jej nemá, pak ten soud, v jehož obvodu se zdržuje. Obecným soudem fyzické osoby, která je podnikatelem a právnické osoby je ten, v jehož obvodu mají sídlo. V případě, kdy je dána místní příslušnost více soudů, řízení je možno konat u kteréhokoli z nich. V ustanoveních § 10 a § 10a OSŘ je upravena příslušnost funkční určující rozsah působnosti soudů při projednávání téže věci avšak v jednotlivých instancích.⁴⁵

⁴² LEVÝ, J. § 74 [Důvody, příslušnost a účastníci]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno 24. 2. 2024].

⁴³ Usnesení zvláštního senátu zřízeného dle zákona č. 131/2002 Sb. ze dne 16. 9. 2008, sp. zn. Konf 41/2008.

⁴⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 113.

⁴⁵ NOVOTNÝ, Z. § 10 [Funkční příslušnost k odvolání]. In: DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. 1. vydání. [online]. Praha: C. H. Beck, 2009, marg. č. 1. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 24. 2. 2024].

2.1.2. Podmínky na straně účastníků

Účastníky řízení o návrhu na nařízení předběžného opatření jsou navrhovatel a ti, kteří by jimi byli, kdyby šlo o věc samu.⁴⁶ Jde o další odkaz na úpravu sporného řízení, ve kterém jimi jsou dle části třetí OSŘ žalobce (ten, který řízení iniciuje) a žalovaný (ten, koho žalobce v návrhu označí). Aby bylo možné osoby za účastníky považovat a aby mohl činit procesní úkony, musí mít procesní subjektivitu a procesní způsobilost.

Procesní subjektivitou rozumíme způsobilost být účastníkem neboli právní způsobilost být nositelem procesních práv a povinností.⁴⁷ Procesní subjektivitou je určeno, kdo může být subjektem procesněprávního vztahu. Úprava v § 19 OSŘ odkazuje do oblasti práva hmotného kdy stanoví, že způsobilost být účastníkem má ten, kdo má právní osobnost a ten, komu ji zákon přiznává. Nedostatek způsobilost být účastníkem je neodstranitelnou vadou řízení. Nelze ji tedy zhojit a v jejím důsledku je řízení vždy zastaveno.

Procesní způsobilost vymezuje možnost účastníka v rámci soudního řízení právně jednat. I zde, obdobně jako v předchozím případě, je procesní způsobilost odvozena z hmotného práva, kdy je dle ustanovení § 20 OSŘ přiznána účastníkům v tom rozsahu, v jakém jsou svéprávní. Její nedostatek je odstranitelnou vadou řízení, nebrání tedy vzniku či trvání účastenství a bez dalšího ani nevede k zastavení řízení (až na situaci předpokládanou v § 104 odst. 2 OSŘ, kdy i přes opatření soudu není možné nedostatek odstranit). Účastník nemající plnou procesní způsobilost však musí tento nedostatek zhojit a být v řízení o návrhu na nařízení předběžného opatření zastoupen.

2.1.3. Negativní procesní podmínky

Negativními procesními podmínkami jsou překážka věci zahájené (*litispence*) a překážka věci pravomocně rozhodnuté (*res iudicata*). Obě tyto podmínky, vycházející z právního principu *ne bis in idem*, mají společný předpoklad pro své naplnění, a sice totožnost věci. Ta je dána, pokud se pozdější řízení týká stejného předmětu řízení a vystupují v něm totožní účastníci (či jejich právní nástupci)⁴⁸, jinými slovy jde-li o týž nárok nebo stav, který vyplývá ze stejného skutkového stavu.

⁴⁶ § 74 odst. 2 OSŘ.

⁴⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 132.

⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2481/99, shodně také Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. 27 Cdo 3971/2017.

Litispence je jako negativní procesní podmínka zakotvena v § 83 OSŘ, kdy dle odst. 1 tohoto stanoví platí, že „zahájení řízení brání tomu, aby o téže věci probíhalo u soudu jiné řízení“. Soud je povinen k této překážce přihlížet z úřední povinnosti⁴⁹ a protože se jedná o vadu neodstranitelnou, řízení v případě jejího výskytu zastaví. Vzhledem ke vztahu řízení o vydání předběžného opatření a řízení ve věci samé, kdy tyto mají odlišný předmět řízení, je zřejmé, že vzájemně pro sebe nemohou představovat překážku věci zahájené.⁵⁰ Ze závěrů judikatury však vyplývá, že *litispence* je dána v případě pozdějšího řízení o vydání předběžného opatření, pokud toto naplňuje totožnost věci, jak je vymezena výše.⁵¹

Druhou z negativních procesních podmínek je překážka věci pravomocně rozhodnuté upravena § 159a odst. 4 OSŘ. Jejím účelem je zabránit projednání totožné věci, o které bylo již v minulosti pravomocně rozhodnuto. Z této definice vyplývá, že překážka je dána od právní moci rozhodnutí ve věci při současném splnění požadavku na totožnost věci. V kontextu předběžných opatření však neplatí bezvýjimečně. Navrhovatel může například podat opětovně návrh na vydání předběžného opatření, který vychází ze totožného skutkového základu a jímž se domáhá téhož, pokud je tento nový návrh podložen skutečnostmi, které v době zamítnutí původního návrhu nebyly navrhovateli známy.⁵²

Pokud jde o aplikaci negativních procesních podmínek v řízení o předběžném opatření, bylo rozhodovací praxí soudů dovozeno jejich použití i přes to, že čistě z jejich systematického zařazení v OSŘ (část třetí – řízení v prvním stupni) by tento závěr nemusel být zřejmý. S ohledem na účel předběžného opatření však Nejvyšší soud ve svém usnesení sp. zn. 33 Odo 417/2005 uvádí následující: „*Nařízení předběžného opatření má tedy pro osoby, jež jsou jím dotčeny, závažné důsledky. Proto je v zájmu jejich právní jistoty nezbytné předejít tomu, aby totéž předběžné opatření mohlo být – při nezměněných okolnostech – nařízeno několikrát nebo aby o stejném návrhu mohla být vydána rozdílná rozhodnutí. Lze tedy uzavřít, že ačkoli jsou ustanovení § 83 a § 159a systematicky zařazena v části třetí občanského soudního řádu, je k dosažení účelu sledovaného institutem předběžného opatření třeba je použít i v řízení o předběžném opatření podle části druhé hlavy druhé občanského soudního řádu.*“ Ve světle tohoto rozhodnutí je tak aplikace negativních podmínek řízení nepochybná.

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2007, sp. zn. 29 Odo 1080/2005.

⁵⁰ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*, Praha: C. H. Beck, 2016, s. 44.

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. 29 Cdo 762/2004.

⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 4. 6. 1997, sp. zn. I. ÚS 31/97.

2.1.4. Dílčí závěr k úpravě procesních podmínek

Právní úprava předběžného opatření zvláštní úpravu procesních podmínek neobsahuje. Pro každou z nich výslovně či nepřímo odkazuje na úpravu obecnou, tedy úpravu sporného řízení. V tom nespátřuji žádný deficit, neboť pro odlišnou úpravu v zásadě není žádný důvod a odkázat na obecná pravidla je vhodné řešení. Jediný nedostatek zákonného textu vidím v tom, že aplikovatelnost negativních podmínek na řízení o předběžném opatření musel deklarovat až soud, a to při aplikaci obecných principů. Až do tohoto rozhodnutí nechávala právní úprava své adresáty v právní nejistotě, což nepochybně není ideální stav.

2.2. Materiální podmínky

Materiální předpoklady pro vydání předběžného opatření předpokládané zákonem v § 74 odst. 1 OSŘ jsou celkem dva. První z nich stanoví, že důvodný návrh je ten, který navrhovatel podal pro potřebu zatímní úpravy poměrů mezi účastníky. Druhým důvodem, pro který se lze úspěšně dovolat ochrany tímto zajišťovacím nástrojem, je obava z ohrožení možnosti výkonu soudního rozhodnutí. Pro úplnost je vhodné explicitně uvést, že jednotlivé předpoklady jsou vůči sobě alternativní a pro úspěšnost návrhu postačí splnit vždy jen jeden z nich.

2.2.1. Potřeba zatímní úpravy

Před analýzou, jaká míra potřebnosti je zapotřebí pro naplnění podmínek pro vydání předběžného opatření, je nejprve potřebné vysvětlit, v čem má či může spočívat zatímní úprava poměrů.

Zatímnost je v kontextu úpravy předběžných opatření třeba vykládat jako antonymum trvalosti. Uplatňuje se totiž zásada zákazu předbíhání vymezená v první části, podle níž není přípustné, aby navrhovatel již nařízením předběžného opatření dosáhl toho, co by získal meritorním rozhodnutím. Aniž by se snížila úroveň ochrany však není možné tuto zásadu naplňovat bezvýjimečně.⁵³ Vždy je současně nutné dostát zásadě proporcionality a zvažovat přiměřenost možného zásahu do práv odpůrce s ohledem na jejich ochranu, jak uvádí Ústavní soud v již zmiňovaném nálezu sp. zn. II. ÚS 22/98.⁵⁴

⁵³ LEVÝ, J. § 74 [Důvody, příslušnost a účastníci]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář* 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 12. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno 8. 3. 2024].

⁵⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 1998, sp. zn. II. ÚS 22/98.

Potřeba zatímní úpravy právních poměrů je další z poměrně vágních termínů, který se v zákoně nedočkáva žádného, byť demonstrativního upřesnění. Výklad tohoto pojmu je tak ponechán až na soudní úvaze. V tom *a priori* nelze shledávat žádný deficit platné právní úpravy, neboť poskytuje soudům potřebnou flexibilitu při rozhodování o oprávněnosti návrhu. Za dlouhou dobu účinnosti úpravy v OSŘ nicméně vykrytalizovalo obecné pravidlo, podle něž je potřebnost zatímního uspořádání dána tehdy, hrozí-li nebezpečí z prodlení, zejména když navrhovateli hrozí vznik nebo další rozšiřování škody či jiné újmy⁵⁵. Ono nebezpečí z prodlení je třeba chápat v kontextu tzv. kritéria naléhavosti, který zákon jako podmínku nevymezuje, nicméně je v rozhodovací praxi soudů vnímáno jako jeden z předpokladů.

Ani poměry účastníků, které by měly být předběžným opatřením upraveny, nejsou v zákoně výslovně uvedeny. Tato skutečnost pak vedla k tomu, že v rámci odborné veřejnosti i rozhodovací praxe soudů byly formulovány oba výklady, tedy že účelem úpravy má být úprava poměrů právních⁵⁶ nebo faktických.⁵⁷ Osobně se přikláním k první z možností i s ohledem na závěry Ústavního soudu.

2.2.2. Obava z ohrožení výkonu soudního rozhodnutí

Druhou z možných zákonem daných materiálních podmínek je obava z ohrožení výkonu rozhodnutí. Pro naplnění této materiální podmínky je totožně jako v předchozím případě nutná existence nebezpečí vzniku škody či jiné újmy. Zároveň platí, že důvodem pro jeho nařízení není pouze navrhovatelovo tvrzení, že druhý účastník řízení nesplnil řádně a včas svou povinnost (ať už vyplývající ze zákona, či smluvní), nýbrž musí k těmto svým tvrzením spolu s návrhem na vydání předběžného opatření doložit i další skutečnosti, ze kterých oprávněnost jeho podání vyplývá.⁵⁸

Z judikatury vyplývá, že ohrožení výkonu „*se může jevit v chování dlužníka, kterým má být výkon budoucího rozhodnutí o nároku zmařen nebo alespoň znesnadněn*“.⁵⁹ Tím může být takové chování osoby, vůči níž návrh na předběžné opatření směřuje, které má za následek

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 11. 1992, sp. zn. 3 Cmo 146/92.

⁵⁶ JAVŮRKOVÁ, N., ŠUK, P. § 74 [Nařízení předběžného opatření]. In: DAVID, L., IŠTVÁNEK, F., JAVŮRKOVÁ, N., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. 1. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 308. Obdobně také usnesení Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. 10 Cm 474/94 a usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2011, sp. zn. III. ÚS 1501/11.

⁵⁷ SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 190. Obdobně také usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 1. 2003, sp. zn. 16 Co 7/2003.

⁵⁸ LEVÝ, J. § 74 [Důvody, příslušnost a účastníci]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (2. aktualizace)* [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 13. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 18. 5. 2024].

⁵⁹ Usnesení Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. 10 Cm 474/94.

kvantitativní změnu majetkové podstaty (spočívající např. v jednání či opomenutí směřující ke zničení věci) nebo také změnu ve složení majetku, tj. změnu kvalitativní.⁶⁰

Pokud jde o existenci soudního rozhodnutí, jehož výkon by mohl být ohrožen, zde je třeba posoudit, je-li přípustné, aby bylo předběžné opatření vydáno i v případě, že jde o jeho nařízení z důvodů budoucího soudního rozhodnutí. Dle dřívějšího názoru, který formuloval Krajský soud v Českých Budějovicích platilo, že „nařízení předběžného opatření pro obavu, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen, zásadně vyžaduje existenci rozhodnutí, které by mohlo být podkladem pro výkon rozhodnutí“.⁶¹ Dnes je již však tento závěr judikaturou překonán⁶² a také dle komentářové literatury ust. § 74 dopadá „především na případy, kdy existuje obava z ohrožení výkonu rozhodnutí, které dosud nebylo vydáno a neprobíhá ani řízení, v němž by mělo být vydáno“.⁶³ Zároveň lze možnost nařízení předběžného opatření na základě budoucího rozhodnutí dovodit i ze samotného znění zákona. V ust. § 102 OSŘ je uvedeno, že důvodem pro vydání předběžného opatření po zahájení řízení je i obava, že by výkon rozhodnutí v tomto řízení *posléze* vydaného mohl být ohrožen. Totožně je pak třeba nahlížet i na předběžná opatření vydávaná dle ust. § 74 OSŘ.

2.2.3. Dílčí závěr k materiálním podmínkám

Důvody, pro které lze nařídit předběžné opatření, plně korespondují jak s jeho účelem, tak s požadavkem na širokou použitelnost tohoto prostředku soudní ochrany. Oba důvody totiž nikterak neomezují soudce, jenž důvodnost návrhu posuzuje, předběžné opatření nařídit. Jediné korektivy, na které je třeba brát ohled, vyplývají ze základních zásad, zejména zásady subsidiarity a proporcionality. S ohledem na to je právní úprava s těmito zásadami v souladu a z hlediska cíle této práce nelze mít žádných námitek.

2.3. Návrh na nařízení předběžného opatření

V řízeních, jež jsou projednávány dle OSŘ, se projevuje dispoziční zásada, v důsledku které lze předběžné opatření nařídit pouze na návrh. Zmíněné se uplatní jak pro předběžná opatření nařizovaná před zahájením řízení ve věci samé dle § 74 a násl. OSŘ, tak i pro ta, která jsou nařízena až v jeho průběhu dle § 102 OSŘ. Návrh musí splňovat zákonem předpokládané

⁶⁰ Usnesení Krajského obchodního soudu v Ostravě ze dne 29. 11. 1996, sp. zn. 9 Co 685/96.

⁶¹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 2. 1995, sp. zn. 7 Co 46/95.

⁶² Srov. usnesení Městského soudu v Brně ze dne 17. 7. 2001, sp. zn. 1 Nc 55/2001.

⁶³ LEVÝ, J. § 74 [Důvody, příslušnost a účastníci]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 15. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 19. 5. 2024].

náležitosti. Ty jsou v zákoně vypočteny pro OSŘ typickým způsobem, tedy kombinací obecných náležitostí společných pro všechna podání dle ust. § 42 odst. 4 OSŘ (musí být zřejmé kterému soudu je určeno, kdo jej činí, které věci se týká a co sleduje) a zvláštních náležitostí stanovených v § 75 odst. 2 OSŘ. Konečný seznam povinných náležitostí pak vypadá následovně:

- 1) označení soudu, kterému je návrh určen
- 2) označení toho, kdo návrh podává,
- 3) věcné vymezení podání,
- 4) označení účastníků (a jejich případných zástupců),⁶⁴
- 5) vyličení skutečností, které odůvodňují potřebu zatímní úpravy poměrů účastníků nebo obavu z ohrožení výkonu soudního rozhodnutí,
- 6) vyličení dalších skutečností, které předběžné opatření odůvodňují,
- 7) určení, jakého předběžného opatření se navrhovatel domáhá, tedy jaké povinnosti konkrétně mají být soudem uloženy.⁶⁵

Kromě splnění výše uvedených náležitostí je v zákoně formulován i požadavek na srozumitelnost a určitost návrhu, kdy tyto nedostatky vedou dle ust. § 75a OSŘ k odmítnutí návrhu v případě, že dosazují intenzity kvůli níž nelze dále v řízení pokračovat. Ze znění zákona totiž vyplývá, že ne každá vada návrhu rovnou způsobí jeho odmítnutí.⁶⁶ Závažné intenzity nesrozumitelnosti dosahuje takové podání, u kterého není jasné, zda jde vůbec o uplatňování procesních práv podatele, ale i takové, z něhož ani výkladem nelze dovodit jaký druh podání podatel činí, případně proti komu.⁶⁷ V případě neurčitého podání není vymezena jedna nebo

⁶⁴ Fyzické osoby je třeba označit jménem příjmením a bydlištěm, právnické osoby obchodní firmou nebo názvem a sídlem. Týká-li se projednávaná věc vztahu mezi podnikateli vyplývající z podnikatelské činnosti, k naplnění stanovených náležitostí je nutné, aby návrh navíc obsahoval identifikační číslo právnické osoby, či fyzické osoby, která je podnikatelem. V případě, že je účastníkem řízení stát, je třeba uvést jeho označení a také příslušné organizační složky, jež za něj před soudem vystupuje.

⁶⁵ ČUHELOVÁ, K., PODNIKASOVÁ, T., § 75 (Návrh na nařízení předběžného opatření). In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 249.

⁶⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 7 Cmo 588/2001 dle kterého „absence identifikačního čísla v označení žalovaného je sice vadou žaloby ve smyslu § 79 odst. 1 OSŘ, nicméně jestliže ostatními žalobcem uvedenými údaji je osoba žalovaného dostatečně určitě označena, nemůže být taková vada důvodem pro odmítnutí žaloby podle § 43 odst. 2 OSŘ, neboť nebrání pokračování v řízení“.

⁶⁷ PODANÝ, J. § 43 [Odstranění vad podání]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 18. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 21. 5. 2024].

více náležitostí podání, např. není přesně vymezeno čeho se podatel domáhá a není tak pro tuto vadu možné věcné projednání.⁶⁸

Požadavek určitosti návrhu ve vztahu k vymezení účastníků řešil například Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. 7 Cmo 649/2001, kdy formuloval závěr, že „*tvoří-li návrh na předběžné opatření samostatné podání a zároveň je-li učiněn po zahájení řízení podle § 102 OSŘ návrh na předběžné opatření nemusí sám o sobě obsahovat stejně určité vymezení účastníků řízení jako návrh ve věci samé (§ 79 odst. 1 OSŘ), jestliže má s návrhem ve věci samé takovou míru souvislosti, že je z něj okruh účastníků nepochybný.*“ Pokud je návrh na vydání předběžného opatření podán současně s žalobou či po zahájení řízení podle § 102 OSŘ, může navrhovatel na tuto žalobu odkazovat, zejména co do nároku nebo i předložených důkazů.⁶⁹ Je pak logickým vyústěním, že v takovém případě návrh nemusí obsahovat všechny zákonem stanovené náležitosti.

Mimo zákonem uvedené vypočtené podmínky návrhu pak byl judikaturou⁷⁰ formulován další předpoklad úspěchu, spočívající v povinnosti navrhovatele uvést takové informace, z nichž bude zřejmé, jaký návrh ve věci samé hodlá podat. Vzhledem k tomu, že má být dle názoru soudu potřeba zatímní úpravy účastníků, či obava z ohrožení výkonu rozhodnutí, posuzována vždy ve vztahu k nároku uplatňovanému ve věci samé, je třeba aby bylo z návrhu patrné, bude-li podána žaloba na určení (pak musí navrhovatel specifikovat, co bude předmětem tohoto určení, spolu s uvedením, v čem spatřuje naléhavý právní zájem), či na plnění (s uvedením důvodu požadovaného). Nutnost této dodatečné podmínky dále podtrhuje i povinnost stanovená v ust. § 76 odst. 3 OSŘ, podle které má předseda senátu uložit navrhovateli, aby v určené lhůtě podal návrh na zahájení řízení ve věci samé. Z návrhu navíc musí být s dostatečnou mírou pravděpodobnosti možné usuzovat, že navrhovatel bude v řízení ve věci samé úspěšný.⁷¹

Poslední povinnost ve vztahu k návrhu stanoví § 75 odst. 3, dle kterého je třeba, aby navrhovatel přiložil listiny, kterých se dovolává. Vzhledem k podobě, jakou řízení o rozhodování o návrhu má, kdy zásadně nedochází ke slyšení účastníků, jsou navrhovatelem předložené listiny zásadním důkazním prostředkem.

⁶⁸ Tamtéž, marg. č. 14.

⁶⁹ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 187.

⁷⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 3. 2000, sp. zn. 7 Cmo 237/2000.

⁷¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 1. 2012, č.j. 3 Cmo 370/2011.

V případě, že návrh vykazuje nedostatky takové intenzity (např. neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo podmínku srozumitelnosti a určitosti), že pro ně nelze v řízení dále pokračovat, je explicitně stanoveno, že se neuplatní postup dle ust. § 43 OSŘ. Nedojde tedy k vyzvání účastníka k opravě či doplnění návrhu a soud návrh rovnou odmítne. Tento způsob řešení je projevem zásady rychlosti a samotné povahy předběžného opatření, které může být smysluplné a účinné jen tehdy, je-li rychlé.⁷² Rychlostí, respektive stanovením krátké lhůty pro vydání usnesení o rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření, je ostatně okamžité odmítnutí návrhu bez možnosti odstraňování vad odůvodněno i v důvodové zprávě⁷³. Soud o odmítnutí návrhu dle ust. § 75a OSŘ rozhoduje usnesením, které musí důkladně odůvodnit. Tím je alespoň částečně kompenzována absence výzvy k odstranění vad podání, kdy pečlivé odůvodnění může sloužit navrhovateli jako vodítko při podání nového návrhu, neboť odmítavé usnesení nevytváří překážku věci rozhodnuté.

Kromě podání nového (bezvadného) návrhu, má navrhovatel možnost podat proti usnesení odvolání, o kterém může dle ust. § 210a OSŘ rozhodnout v rámci autoremedury soud prvního stupně.⁷⁴

Ve všech aspektech právní úprava dle mého názoru vyhovuje účelu i zásadám. Obsahové náležitosti návrhu jsou zcela standardní a žádný z nich nevzbuzuje dojem o své nadbytečnosti. Zajímavější je relativizace nedostatků v těchto náležitostech, kdy pochybení navrhovatele musí být natolik intenzivní, že brání v projednatelnosti návrhu. Takový přístup hodnotím pozitivně, neboť posiluje střízlivý přístup na úkor přepjatého formalismu. Kladné hodnocení této relativizace umocňuje další odchylka od standardní úpravy, podle které soud nevyzývá k odstranění vad návrhu a v případě závažných nedostatků vydává odmítavé usnesení. Odmítnout návrh jen pro nepatrný nedostatek v návrhu by byl citelný zásah a celková úroveň soudní ochrany by tím značně utrpěla. Ve samotném vynechání institutu výzvy k odstranění vad, stejně jako v možnosti soudu napravit své odmítnutí autoremedurně, pak spatřuji posílení zásady rychlosti. Z tohoto pohledu lze tuto úpravu rovněž kvitovat.

⁷² JIRSA, J., Komentář k § 75a. In. JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha. Wolters Kluwer, 2023, s. 472.

⁷³ Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁷⁴ JIRSA, J., Komentář k § 75a. In. JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha. Wolters Kluwer, 2023, s. 473.

2.4. Soudní poplatek

S řízením o nařízení předběžného opatření, stejně jako většinou jiných civilních řízení, se pojí také povinnosti navrhovatele zaplatit soudní poplatek. Na rozdíl od jistoty, které je věnována následující kapitola a jejíž účelem je zajištění náhrady škody nebo jiné újmy způsobené předběžným opatřením, má soudní poplatek funkci jednak jako příspěvku na náklady související s činností soudů, jednak jako institut alespoň částečně odrazující od podávání bezdůvodných až šikanózních návrhů.

Jak již bylo zmíněno, plátcem soudního poplatku je navrhovatel, který má dle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích za návrh na nařízení předběžného opatření povinnost složit částku ve výši 1 000 Kč. Poplatková povinnost vzniká dle § 4 odst. 1 písm. h) ZoSP „uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím soudu o návrhu na nařízení předběžného opatření“ se splatností tří dnů od právní moci rozhodnutí, jimž byla povinnost uložena.⁷⁵

Zákon umožňuje na základě předpokládaných kritérií určité osoby z povinnosti platit soudní poplatek osvobodit. Jejich taxativní výčet obsahuje § 11 odst. 2 ZoSP (v souvislosti s institutem předběžného opatření to může být např. navrhovatel ve věcech ochrany proti domácímu násilí nebo neprovdaná matka v řízení o výživu a příspěvek na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem). Právní úprava dále formuluje možnost přiznání osvobození (ať již částečného nebo úplného) na základě soudního uvážení. Soud tak učiní pouze na návrh, v případě, že to odůvodňují poměry účastníka a nejde o svévoli nebo zjevně bezúspěšné uplatňování práva.⁷⁶ Konečně pak osvobození zákon přiznává i v případě, že se jedná o nějaké z taxativního výčtu řízení dle § 11 odst. 1.

S nezaplacením soudního poplatku, resp. s marným uplynutím lhůty pro splnění poplatkové povinnosti pojí zákon zastavení řízení. Protože je však povinnost uhradit soudní poplatek uložena v souvislosti s rozhodnutím o návrhu, nemá její nesplnění na samotné rozhodování vliv.⁷⁷

⁷⁵ § 7 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

⁷⁶ § 138 odst. 1 OSŘ.

⁷⁷ GRYGAR, J. Předběžná opatření a vybrané problémové okruhy. *Jurisprudence* [online]. 2012, č. 4. [cit. 28. 4. 2024]. Dostupné z: www.aspi.cz.

2.5. Jistota

Významným institutem nejen z hlediska základních zásad, který se vyskytuje v řízení o nařízení předběžného opatření, je jistota k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy vzniklé předběžným opatřením, zákonem upravena v § 75b OSŘ. Ze znění tohoto ustanovení v aktuálním znění vyplývá povinnost navrhovatele nejpozději ve stejný den, kdy podal u soudu návrh na předběžné opatření, složit jistotu ve výši 10 000 Kč či 50 000 Kč, pokud jde o věci týkající se vztahů mezi podnikateli, které vyplývají z podnikatelské činnosti. Taková úprava však neplatila vždy.

2.5.1. Historický vývoj jistoty

Tento institut, ač českému právnímu řádu ne zcela neznámý,⁷⁸ byl zaveden až roku 2005 novelou⁷⁹ OSŘ a vyvolal množství kritiky související mimo jiné s určením jistoty jako obligatorní podmínky a její výši jako pevně dané (a relativně vysoké). Tehdejší výše jistoty totiž byla stanovena na 50 000 Kč a ve věcech obchodních dokonce na 100 000 Kč, což mnozí hodnotili jako částku natolik vysokou, že v konečném důsledku může způsobit i odepření práva na soudní ochranu jako práva daného Listinou základních práv a svobod,⁸⁰ a to i přes výjimky z této povinnosti uvedené v § 75b odst. 3 OSŘ, neboť tyto pokrývají pouze úzký okruh situací. V důsledku těchto připomínek a i s ohledem na podnět Rady vlády pro lidská práva (ač ten byl zaměřen pouze na povinnost skládat jistotu v *neobchodních věcech*) pak byly obě částky právě z důvodů obavy z omezení přístupu ke spravedlnosti v roce 2009 novelou⁸¹ sníženy na výši odpovídající současné právní úpravě. Snížení zákonem dané částky sice mělo za následek odpadnutí možné výše zmíněné překážky, nicméně je nepochybné, že pro splnění svého účelu

⁷⁸ Institut jistoty byl upraven již od konce 19. století zákonem č. 79/1896 ř.z. o řízení exekučním a zajišťovacím. K jeho vymizení z českého právního řádu došlo až s účinností současného OSŘ, zákona č. 99/1963 Sb.

⁷⁹ Zákonem č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁸⁰ PREMUS, R. Nad Novelou občanského soudního řádu aneb Komu slouží jistota. *Bulletin advokacie* [online], 2005, č. 6, s. 33 [cit. 28. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/173/BA_05_06.pdf nebo HRNEK, J. Ještě jednou nad novelou o.s.ř. (jistota při předběžném opatření). *Bulletin advokacie* [online], 2005, č. 10, s. 49 [cit. 28. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/173/BA_05_10.pdf.

⁸¹ Zákonem č. 218/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

mohla být mnohdy nedostatečná⁸². K úpravě zákona reflektující tuto skutečnost a tedy mající vliv na výši jistoty pak došlo ještě v roce 2011⁸³ zavedením institutu doplatku jistoty.

2.5.2. Funkce jistoty

Základní funkcí jistoty stanovenou zákonem je zajištění případné náhrady škody či jiné újmy, která by mohla předběžným opatřením, resp. v důsledku jeho nařízení vzniknout. Tento účel v sobě nese dvojitý rozměr – jednak ochranu osoby, vůči níž předběžné opatření směřuje a které je jím ukládána povinnost, jednak i ochranu třetích osob, které účastníky řízení nebyly, avšak mohou být dotčeny jeho výsledkem.⁸⁴ Kromě toho je však zdůrazňován i její význam jako prostředku k omezení zjevně nedůvodných až šikanózních návrhů,⁸⁵ kdy vzhledem k omezeným procesním možnostem obrany, může sloužit k nátlaku na druhou stranu⁸⁶. V jaké míře je tato funkce akcentována lze vypořádat kupříkladu i z argumentace samotných zákonodárců při odůvodňování novely týkající se právě výše jistoty, kdy důvodem byla *popularizace institutu předběžného opatření a velmi časté podávání návrhů na jeho vydání, kde velmi obvyklou pohnutkou byla snaha dosáhnout rychlé úpravy vztahů mezi účastníky způsobem, který je ovšem vyhrazen až rozhodnutí ve věci samé. Čelit tomuto jevu, jenž je do jisté míry zneužíváním předběžného opatření, je právě zavedení institutu jistoty.*⁸⁷ Zda je na místě takto vyzdvihovat funkci jistoty, jakožto vhodného prostředku jak odradit potenciální zneužívající navrhovatele, rozebírá dílčí závěr společný pro všechny podkapitoly.

2.5.3. Povinnost navrhovatele a složení jistoty

Povinnost složit jistotu má každý navrhovatel, a to bez vyzvání (na rozdíl od soudního poplatku, kde poplatková povinnost vzniká až uložením). Je-li jich více, sdílejí tuto povinnost společně a nerozdílně. Výjimky z této povinnosti vypočítává ust. § 75b odst. 3 OSŘ a lze je rozdělit na důvody věcné a osobní. Věcné se skrývají se pod písmeny a) až c) zmíněného

⁸² LEVÝ, J. § 75b [Jistota k zajištění náhrady škody]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář* 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 9. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 28. 4. 2024].

⁸³ Zákonem č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁴ UHELOVÁ, K., PODNIKASOVÁ, T., § 75b (Jistota, doplatek jistoty, vrácení jistoty). In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 252.

⁸⁵ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 189.

⁸⁶ JIRSA, J., Komentář k § 75b. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 474.

⁸⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

paragrafu a jsou vymezeny typovými předměty řízení, kde často dochází ke střetu fakticky nerovných stran⁸⁸ – řízení o výživném, řízení v pracovních věcech nebo ve věcech ochrany oznamovatele a řízení o náhradě újmy na zdraví. Osobní důvody se skrývají pod písm. d) odkazujícím na výjimku z povinnosti zaplatit soudní poplatek dle § 138 OSŘ a písm. e) stanovujícím výjimku pro nebezpečí z prodlení v důsledku něhož by mohla vzniknout újma a k nesložení jistoty došlo bez viny navrhovatele. Při rozhodování o přiznání osvobození z důvodů poměrů navrhovatele soud nevychází pouze z prostého posouzení jeho majetkové a sociální situace, nýbrž posuzuje i to, zda návrh není projevem zřejmě bezúspěšného až šikanózního uplatňování práva.⁸⁹ Skutečnost, že navrhovatel splňuje některý z předpokladů pro osvobození od placení jistoty musí osvědčit nejpozději v den podání návrhu (tedy v den, kdy musí být jistota nejpozději složena).⁹⁰

Soud nijak procesně nereaguje na situace, kdy se navrhovatel dožaduje některé z výjimek, ačkoliv dle názoru soudu nesplňuje podmínky pro osvobození – navrhovatele nevyzývá k doplnění ani nemá poučovací povinnost. To ostatně potvrdil i Krajský soud v Ústí nad Labem, podle jehož rozhodnutí⁹¹ „stejně tak jako u návrhu na předběžné opatření, kde není prostor k odstraňování vad jeho podání pro nezbytnou rychlost řízení, ani v případě složení jistoty zákon nepočítá s uplatněním poučovací povinnosti soudu, která je běžná v řízení ve věci samé“. Není-li jistota zaplacená a soud dojde k závěru, že navrhovatel podmínky pro osvobození jejího placení nesplňuje, návrh dle ust. § 75b odst. 2 OSŘ odmítne. Navrhovatel tedy v případě nedostatečného osvědčení svého práva na osvobození musí podávat návrh znovu, případně může podat proti odmítavému usnesení soudu odvolání.

Pokud však soud dospěje k názoru, že navrhovatel splňuje podmínky pro osvobození od povinnosti skládat jistotu, nerozhoduje samostatným výrokem. Svým charakterem se totiž jedná o předběžnou otázku, kdy toto své rozhodnutí o osvobození navrhovatele soud odůvodní v usnesení, kterým rozhodne o návrhu o nařízení předběžného opatření.⁹²

⁸⁸ KUČERA, V. *Předběžné opatření v civilním procesu sporném*. Praha: Leges, 2021, s. 79.

⁸⁹ JIRSA, J., Komentář k § 75b. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 479.

⁹⁰ LEVÝ, J. § 75b [Jistota k zajištění náhrady škody]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář 3. vydání (2. aktualizace)* [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 4. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 1. 5. 2024].

⁹¹ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 20. 7. 2006, sp. zn. 30 Co 303/2006.

⁹² LEVÝ, J. § 75b [Jistota k zajištění náhrady škody]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář 3. vydání (2. aktualizace)* [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 5. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 1. 5. 2024].

Pokud žádná z výjimek není naplněna, musí navrhovatel složit jistotu nejpozději ve stejný den, kdy k soudu podal návrh na nařízení předběžného opatření. Toto pravidlo stanovené v § 75b OSŘ však neplatí bezvýjimečně. Proti formalistickému přístupu soudů při vyžadování složení jistoty spolu s návrhem se totiž vymezil Ústavní soud (resp. posvětil postup Vrchního soudu v Praze v rámci předcházejícího řízení). Situace, kdy složení jistoty nastane v jiný den než podání návrhu, ačkoliv i tak časově předchází okamžiku, kdy se soud návrhem začne zabývat, je dle názoru Ústavního soudu vyjádřeného např. v nálezu II. ÚS 3805/11⁹³ akceptovatelná. Pokud by přístup soudů byl opačný, a návrhy by bylo možné odmítat jen proto, že navrhovatel složil jistotu o pár dní později, převážil by striktně formalistický přístup nad věcným vyřízením věci. Takový přístup pak jistě neobstojí v kontextu parametrů spravedlivého procesu.

Úpravu OSŘ mj. i ohledně včasnosti návrhu konfrontoval s ústavním pořádkem Vrchní soud v Praze. Ten přerušil řízení, neboť mu jako protiústavní přišel postup odmítnout návrh na nařízení předběžného opatření z důvodu, že složil navrhovatel jistotu v jiné výši, než jakou vyžadovala tehdejší úprava pro obchodní věci. Neústavnost spatřoval i v povinnosti skládat jistotu ještě před podáním samotného návrhu. Tím je podle názoru Vrchního soudu v Praze navrhovatel nucen do platby bez ještě existujícího důvodu, byť právem předvídaného. Ústavní soud návrh na zrušení odmítl jako zcela zjevně neopodstatněný. Povinnost složení jistoty vyhodnotil totiž jako racionální, neboť omezuje počet případů zneužití tohoto institutu, nicméně posouzení, kdy je vhodný okamžik, ke kterému musí navrhovatel jistotu složit, nemá ústavní přesah a proto je úkolem zákonodárce, nikoliv Ústavního soudu. Vedle toho podotknul, že ultimátním cílem úpravy je zajistit rychlost projednání návrhu, a tedy i proto nemá obecný soud povinnost vyzývat navrhovatele k odstranění vad podání či o jeho doplnění.⁹⁴

2.5.4. Doplatková povinnost

S jistotou je spojen i institut doplatku jistoty. Pro jeho pochopení je vhodné poukázat na poněkud neobvyklou úpravu, kterou český zákonodárce zvolil co se týče výše úpravy. S ohledem na účel jistoty se řešení stanovit výši jistoty pevnou částkou jeví jako poněkud nevhodné. Má-li funkcí jistoty být zajištění případné náhrady škody, bude pevně zvolená částka, ať už jí zákonodárce stanoví v libovolné výši, málokdy částkou přiměřenou.

⁹³ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2012, sp. zn. II. ÚS 3805/11.

⁹⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 5. 2006 sp. zn. Pl ÚS 46/05.

Doplatková povinnost, kterou do OSŘ včlenila právě novela provedená zákonem č. 69/2011 Sb.,⁹⁵ tak umožňuje soudu výši zajištění náhrady škody nebo jiné újmy upravit tak, jak je dle jeho uvážení přiměřené. O šest let mladší novela provedená zákonem č. 296/2017 Sb.⁹⁶ pak reflektuje i druhý účel jistoty a jako důvod pro rozhodnutí o doplatkové povinnosti připouští i tu skutečnost, že se jedná o návrh opakovaný (resp. návrh nový, avšak ohledně obdobného skutkového stavu). Lze vysledovat myšlenku zákonodárce, že nepostačovala-li standardní výše jistoty k odrazení navrhovatele od podávání nadbytečných či šikanózních návrhů, bylo vhodné dát soudu nástroj odrazovat navrhovatele efektivněji a jistotu navyšovat. V tomto smyslu se vyjadřuje i důvodová zpráva k novele.⁹⁷

Doplatek jistoty lze kategorizovat dvěma způsoby. První z nich – dělení dle účelu – vyplývá z výše uvedeného, kdy doplatkovou povinnost lze nařídit buď z důvodu, že standardní výše jistoty zjevně nepostačuje k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, nebo pokud se jedná o opakovaný návrh ve obdobné věci týchž účastníků (oba typy upravuje § 75b odst. 1 věta druhá OSŘ). Druhé kritérium dělení spočívá v tom, kdy soud doplatkovou povinnost ukládá. V tomto směru rozlišujeme doplatkovou povinnost na základě soudcovského uvážení (podle § 75b odst. 1 OSŘ) a doplatkovou povinnost na návrh (podle § 76h OSŘ).

Podle § 75b odst. 1 OSŘ platí, že: *„dospěje-li předseda senátu k závěru, že složená jistota zjevně nepostačuje k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla předběžným opatřením, anebo že jde o opětovný návrh na nařízení předběžného opatření, který ve věci týchž účastníků požaduje z obdobných důvodů stejnou nebo obdobnou zatímní úpravu poměrů, vyzve navrhovatele bezodkladně, aby do 3 dnů složil doplatek jistoty ve výši, kterou stanoví s přihlédnutím k okolnostem případu“*. Dle citovaného ustanovení je zřejmé, že povinnost nařizuje soud zásadně na základě svého uvážení, tj. bez návrhu, a to pro oba důvody předestřené v předchozím odstavci. V praxi funguje tento typ doplatkové povinnosti tak, že navrhovatel složí spolu s návrhem jistotu v zákonem stanovené výši. Předseda senátu může v rámci 7denní lhůty, kterou mu stanoví § 75c odst. 3, usoudit, že je dán důvod k navýšení doplatkové

⁹⁵ Zákon č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁶ Zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁹⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

povinnosti, a proto navrhovatele vyzve ke složení dalších peněžních prostředků – doplatku na jistotu, a to do tří dnů bez možnosti tuto lhůtu prodloužit.

Tím, že zákon stanoví dvě lhůty, je vhodné vysvětlit jejich vzájemný vztah. Lhůtu rozhodnout o návrhu bezodkladně, nejpozději do sedmi dnů, je třeba chápat jako absolutní a nepřekročitelnou.⁹⁸ V případě, že by lhůta ke složení doplatku jistoty uplynula až po ní, soud musí o návrhu přesto rozhodnout v určeném čase. Pokud návrh splňuje veškeré náležitosti, soud předběžné opatření nařídí a až následně, pokud navrhovatel svou doplatkovou povinnost nesplní ve stanovené lhůtě, jej zruší v souladu s ust. § 77 odst. 2 OSŘ.⁹⁹ Pokud však lhůta ke složení doplatku marně uplyne ještě v rámci lhůty stanovené pro rozhodnutí, soud návrh na nařízení předběžného opatření odmítne. Platí nicméně, že soud vyzve navrhovatele ke složení doplatku rovněž bezodkladně, nejpozději právě uplynutím sedmi dnů od podání návrhu na předběžné opatření. Poslední den pro rozhodnutí o návrhu je tedy současně dnem rozhodným pro uložení doplatkové povinnosti na základě soudcovského uvážení.¹⁰⁰

Následnou doplatkovou povinnost upravuje zákon v § 76h OSŘ. Umožňuje soudu uložit doplatek jistoty i ve chvíli, kdy je o návrhu rozhodnuto a účinky předběžného opatření trvají. Na rozdíl od doplatkové povinnosti popsané v předcházejícím odstavci, o této druhé variantě může předseda senátu rozhodnout výhradně na návrh povinného z předběžného opatření. Z jakých důvodů by měl soud tomuto návrhu vyhovět předmětné ustanovení explicitně neuvádí. Ovšem tím, že text daného paragrafu odkazuje na § 75b odst. 1 větu druhou, je pravděpodobné, že důvody pro uložení následné doplatkové povinnosti jsou stejné jako u předběžné varianty. Tomu by nasvědčoval i výčet obsahových náležitostí, kam komentářová literatura zařazuje mj. „*vyličení rozhodujících skutečností, z nichž lze dovodit, proč by mohla povinnému vzniknout škoda nebo jiná újma*“ či „*skutková tvrzení o výši škody či jiné újmy, jež by mohla v souvislosti s předběžným opatřením vzniknout*“.¹⁰¹

⁹⁸ JIRSA, J., Komentář k § 75b. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 476.

⁹⁹ Shodně KAPLAN, T., VÁCLAVÍKOVÁ, M. *Právní úprava institutu předběžného opatření po novele OSŘ* [online]. 25. 1. 2018. [cit. 22. 5. 2024]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/pravni-uprava-institutu-predbezneho-opatreni-po-novele-osr>.

¹⁰⁰ LEVÝ, J. § 75b [Jistota k zajištění náhrady škody]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 12. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 22. 5. 2024].

¹⁰¹ JIRSA, J., Komentář k § 75h. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 507.

Vzhledem k tomu, že esenciálním předpokladem uložení následné doplčkové povinnosti je návrh osoby, již byla předběžným opatřením uložena povinnost, je na místě položit si otázku, zda je soud vázán návrhem v otázce výše doplatku podle § 76h OSŘ. Odborná veřejnost nedochází v této věci k jednotným závěrům. Návrhovost tohoto institutu indikuje, že bude dotčen dispoziční zásadou. To by vedlo k závěru, že soud z navrhované výše doplatku podle musí vycházet a navrhovanou částku nesmí překročit (může však návrhu vyhovět jen částečně a následnou doplčkovou povinnost uložit v nižší než navrhované výši). Tento závěr zastává například Hrnčičík.¹⁰² K jinému závěru dochází Jirsa, který uvádí: „*Soud není vázán návrhem povinného, pokud jde o výši doplatku jistoty a bez ohledu na konečný návrh sám zvaží, jaký doplatek je adekvátní potenciální škodě nebo jiné újmě.*“.¹⁰³ Svůj pohled však nijak blíže neodůvodňuje.

Horní hranice výše doplatku jistoty není zákonem upravena. Judikaturou tedy byla dovezena kritéria, která slouží jako vodítka, jaké okolnosti je třeba při určování její výše zvažovat. Soud musí brát v úvahu zejména „*jaký dopad do poměrů povinného může mít nařízené předběžné opatření, zda byl před podáním návrhu odpůrce navrhovatelem srozuměn, že může být předběžné opatření nařízeno, přibližně jaké náklady bude třeba vynaložit na splnění ukládané povinnosti a jaká škoda (jiná újma) může vzniknout.*“.¹⁰⁴

V souvislosti s doplatkem jistoty je také třeba řešit otázku osvobození, a to primárně ve vztahu k případnému dřívějšímu osvobození od placení jistoty jako takové. Ani v tomto případě však není jednoduché dojít k jednoznačné odpovědi, neboť ani odborná literatura není v otázce jednotná. Levý dovozuje, že pokud byl navrhovatel z libovolného důvodu v §75b odst. 3 OSŘ osvobozen od placení jistoty, vztahuje se takové osvobození i na uložení případného doplatku (a to i v případě dle písm. e), ačkoli důvodem pro osvobození v tomto případě nevyplývá ani z povahy nároku ani z poměrů navrhovatele).¹⁰⁵ Hrnčičík dochází k jinému závěru, kdy dle něj je vztažení osvobození od placení jistoty i na doplatek sice přípustné, avšak pouze do té doby, kdy trvají důvody pro takové osvobození. U důvodů věcných logicky důvody trvají vždy, u typově osobních mohou časem odpadnout. Na rozdíl od Levého však zastává názor, že

¹⁰² HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 192.

¹⁰³ JIRSA, J., Komentář k § 75h. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 508.

¹⁰⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2012, sp. zn. 3 Cmo 156/2012.

¹⁰⁵ LEVÝ, J. § 75b [Jistota k zajištění náhrady škody]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 13. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 3. 5. 2024].

odpadnou-li osobní důvody osvobození od jistoty, může soud uložit doplatkovou povinnost.¹⁰⁶ Zcela odlišný názor pak zastává Jirsa, dle něhož lze v případě osvobození doplatek jistoty později uložit, pokud důvody pro osvobození odpadly. Vztahuje však tuto možnost výhradně k doplatku ukládanému na návrh povinného z předběžného opatření dle ust. § 76h OSŘ.¹⁰⁷

Následek nesložení doplatku uloženého na základě soudcovského uvážení dle ust. § 75b odst. 2 OSŘ je totožný s nesložením jistoty samotné – předseda senátu návrh na nařízení předběžného opatření odmítne. Jiný postup se však uplatní u doplatku, který je ukládán na návrh po nařízení předběžného opatření, resp. dokud trvají jeho účinky dle ust. § 76h OSŘ. Není-li v tomto případě doplatek v soudem určené lhůtě složen, soud předběžné opatření zruší dle ust. § 77 odst. 2 OSŘ.¹⁰⁸

Účelem jistoty je zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která může předběžným opatřením vzniknout. Aby však bylo možné nárok ze složené jistoty uspokojit, je třeba, aby osoba, které taková škoda či újma vznikla, podala v určené lhůtě žalobu.¹⁰⁹ Neučiní-li tak ve lhůtě 6 měsíců od zániku či zrušení předběžného opatření, nebo nebude-li žaloba úspěšná, resp. z rozhodnutí o ní bude zřejmé, že složená jistota nebude použita k uspokojení takového nároku, musí být jistota navrhovatelí vrácena. Tato situace je jedním z důvodů, se kterými zákon ust. § 75b odst. 4 spojuje povinnost vrácení jistoty. Dalšími přepokládanými okamžiky, kdy soud rozhodne o vrácení jistoty jsou zamítnutí či odmítnutí návrhu a pravomocné zastavení řízení (tedy není možné, aby došlo ke vzniku škody či jiné újmy). Ze znění ust. § 77a odst. 1 lze dále dovodit, že soud přistoupí k vrácení jistoty i pokud bylo právo navrhovatele uspokojeno (v důsledku čehož došlo ke zrušení předběžného opatření) nebo bylo návrhu ve věci samé vyhověno (a předběžné opatření zaniklo).

2.5.5. Dílčí závěry související s jistotou a doplatkovou povinností

Pravidla jistoty a jejího doplatku hodnotím jako pravděpodobně nejproblematictější část právní úpravy předběžného opatření. Přitom vzhledem k tomu, že se týká každého navrhovatele a je nejvýznamnějším projevem zásady ochrany odpůrce, zasloužila by si mnohem pozornější přístup.

¹⁰⁶ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 192.

¹⁰⁷ JIRSA, J., Komentář k § 75b. In. JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 480.

¹⁰⁸ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 193.

¹⁰⁹ § 77a odst. 2 OSŘ.

Má-li být funkcí jistoty zajistit nárok odpůrce na náhradu škody, je poněkud nešťastným řešením stanovovat její výši pevnou částkou. Takto paušálně stanovená výše vůbec nemusí respektovat výši potenciální škody, kterou je třeba zajistit. Ze zvoleného způsobu řešení je evidentní snaha posílit odrazovací funkci tohoto institutu, který má za cíl zamezit nedůvodným návrhům. Nejsem však přesvědčena o tom, zda jistota má tuto funkci vůbec plnit. K odfiltrování šikanózních a bezdůvodných návrhů totiž slouží již soudní poplatek, kde je stanovování částek paušálně zcela obvyklé. Pokud má zákonodárce dojem, že soudní poplatek v současné výši není dostatečně efektivním nástrojem, nebrání mu nic v jeho navýšení pro řízení o předběžném opatření, případně v rozšíření doplatkové povinnosti i na soudní poplatek. Na druhou stranu je třeba brát v potaz, že zákon zná nástroje, jak paušálně stanovenou výši jistoty přizpůsobit vybraným okolnostem případu, avšak pouze směrem nahoru prostřednictvím doplatkové povinnosti. Nicméně i její úprava s sebou nese celou řadu výkladových nejistot.

Úpravu institutu jistoty ovlivňuje odrazovací funkce rovněž právě u doplatkové povinnosti. Jedním z důvodů, proč lze tuto povinnost uložit, je totiž fakt, že se jedná o opakovaný návrh v téže věci. Zákonodárce v takových návrzích vidí větší nebezpečí zneužití práva, proto se rozhodl navrhovatele vystavit riziku navýšení povinnosti složit jistotu, ačkoliv to zajišťovací potřeba nemusí vůbec vyžadovat.

Aby zajištění prostřednictvím jistoty bylo maximálně efektivní, považuji za vhodné nejen přenechat určování výše jistoty na uvážení soudu, ale umožnit soudu výši povinnosti měnit i po nařízení předběžného opatření, vyhodnotí-li, že je pro navýšení jistoty důvod. Doplatková povinnost ukládaná soudem za trvání účinků již nařízeného předběžného opatření (v předchozím textu označována jako návrhová) by se měla dočkat změn v tom směru, aby soud o navýšení povinnosti mohl rozhodnout i bez návrhu. Tím by odpadl i výkladový spor ohledně vázanosti soudu návrhem. Pokud by nedošlo ke změně této úpravy, přiklání bych se za současného znění zákonného textu k názoru Hrnčířika, který shodně nenachází důvod se odchylovat od dispoziční zásady.

Doplatková povinnost s sebou nese i další výkladové spory, než je otázka vázanosti návrhem. Ohledně možných důsledků nezaplacení totiž existují názory Levého¹¹⁰ a Kučery,¹¹¹ kdy oba autoři s nesplněním doplatkové povinnosti (bez ohledu na to, zda je o povinnost

¹¹⁰ LEVÝ, J. § 75b [Jistota k zajištění náhrady škody]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 16. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 13. 6. 2024].

¹¹¹ KUČERA, V. *Předběžné opatření v civilním procesu sporném*. Praha: Leges, 2021, s. 77.

uloženou dle § 75b nebo § 76h OSŘ) spojují výhradně zrušení předběžného opatření. S tímto závěrem nesouhlasím. Domnívám se, že pokud dojde k marnému uplynutí lhůty ke složení doplatku dle § 75b OSŘ ještě před nařízením předběžného opatření, soud by měl návrh na jeho nařízení odmítnout. V opačném případě by nastávala absurdní situace, kdy by soud byl povinen předběžné opatření vydat jen za tím účelem, aby jej vzápětí ihned zrušil.

V předcházející podkapitole je i část věnována výkladovému sporu ohledně vztahu osvobození od jistoty a doplatkové povinnosti. Jirsa se vyjadřuje tak, že odpuštění jistoty nebrání uložení jejího doplatku podle § 76h OSŘ.¹¹² Tím pravděpodobně vyjádřil názor, že osvobození od placení jistoty a osvobození od doplatkové povinnosti návrhového typu jsou nesouvisející instituty a vzájemně se neovlivňují. Podle Levého¹¹³ je situace zcela opačná a osvobození od povinnosti složit jistotu vylučuje doplatkovou povinnost kdykoliv v dalším postupu řízení a změnu poměrů vůbec neuvažuje. S názorem, který nejvíc konvenuje účelu jistoty a institutu osvobození a který rovněž konvenuje i názoru mému, přichází Hrnčířík. Podle něj je možné uložit doplatkovou povinnost, odpadnou-li důvody pro osvobození tuto částku složit.¹¹⁴ Ve vztahu k důvodů dle § 75b odst. 3 písm. d) OSŘ lze podporu pro tento názor analogicky najít i v úpravě soudního poplatku. Soud totiž může přiznané osvobození od soudního poplatku odejmout, pokud se ukáže, že pro něj již není důvod, příp. tento důvod ni kdy nebyl dán. Analogie je v tomto případě nepochybně na místě, když i § 75b odst. 3 písm. d) OSŘ sám na úpravu soudního poplatku odkazuje. Ve vztahu k § 75b odst. 3 písm. e) OSŘ je zřejmé, že pomine-li důvod, není třeba dále na osvobození trvat. V opačném případě bychom ignorovali zásadu ochrany odpůrce, jejíž je jistota nejvýraznějším projevem.

2.6. Řízení o předběžném opatření

Řízení o nařízení předběžného opatření má oproti běžnému civilnímu řízení mnoho specifíků, která vesměs vyplývají z jeho odlišného účelu a požadavku na zajištění efektivity ochrany práv navrhovatele. Právě odlišnosti, které tento typ řízení vykazuje, jsou předmětem následující kapitoly.

¹¹² JIRSA, J., Komentář k § 75b. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 480.

¹¹³ LEVÝ, J. § 75b [Jistota k zajištění náhrady škody]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 13. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 13. 6. 2024].

¹¹⁴ HRNČÍŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 192.

2.6.1. Zahájení řízení

Řízení o návrhu na nařízení předběžného opatření se zahajuje dnem, kdy návrh na jeho zahájení došel soudu.¹¹⁵ Z toho vyplývá, že předběžné opatření lze podle OSŘ nařídit výlučně na návrh. Uvedené platí bez ohledu na to, zda jde o předběžné opatření nařízené před zahájením ve věci samé dle ust. § 74 a násl. OSŘ, nebo takové, které je nařizováno až v průběhu řízení ve věci samé podle ust. § 102 OSŘ. Rozdíl mezi nimi spočívá v souvislosti se zahájením řízení pouze v určení soudce, který bude o návrhu rozhodovat. Zatímco v prvním případě je soudce určen dle rozvrhu práce, v druhém případě o návrhu rozhoduje totožný soudce, kterému bylo přiděleno rozhodování ve věci samé. Platí, že pokud v řízení ve věci samé rozhoduje samosoudce, pak rozhoduje i o návrhu na nařízení předběžného opatření bez ohledu na to, zda jde o návrh dle ust. § 74 OSŘ nebo ust. § 102 OSŘ. Stanoví-li však zákon, že má o věci v hlavním řízení rozhodovat senát, je i nařízení předběžného opatření v gesci senátu. To však platí s jednou výjimkou. Existuje-li nebezpečí z prodlení, pak v této věci nařídí předběžné opatření předseda senátu.¹¹⁶

Po obdržení návrhu se soud v první řadě zabývá tím, zda jsou naplněny všechny podmínky řízení. To zahrnuje přezkoumání, zda byla dána jeho pravomoc a příslušnost, zda jsou splněny podmínky na straně účastníků a ověřuje, že neexistuje překážka věci zahájené. Dále se soud zabývá samotným návrhem z hlediska naplnění jeho povinných náležitostí a požadavku určitosti a srozumitelnosti. Rovněž ověřuje splnění povinnosti navrhovatele složit jistotu. Zjištění nedostatku u jakékoli z těchto podmínek vede k tomu, že předseda senátu návrh odmítne. Shledá-li soud, že všechny formální předpoklady jsou splněny, může se návrhem zabývat věcně a meritorně o něm rozhodnout.

2.6.2. Dokazování a osvědčování

Vzhledem k odlišnému účelu předběžného opatření, zásadě rychlosti a s ohledem na dočasnost uspořádání poměrů, se v řízení o předběžném opatření neprovádí dokazování. Z tohoto důvodu se pak nepoužijí ustanovení OSŘ, která právě pravidla pro dokazování obsahují - mimo jiné i vzhledem k tomu, že se dokazování dle § 122 odst. 1 OSŘ provádí při jednání, ke kterému však v tomto typu řízení vůbec nedochází. Zákon tak pro předběžná opatření v této oblasti vytváří specifická pravidla. To však neznamená, že by se v rámci

¹¹⁵ § 82 odst. 1 OSŘ.

¹¹⁶ § 102 odst. 3 OSŘ.

nařizování předběžného opatření žádný z aspektů neprokazoval. To ostatně vyplývá i ze znění § 75c odst. 1 OSŘ.

Předběžné opatření je nařízeno, jestliže navrhovatel prokázal, že je třeba, aby byly zatímně upraveny poměry účastníků nebo že existuje obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen. Ostatní skutečnosti, které jsou pro uložení povinnosti předběžným opatřením rozhodující, postačí pouze osvědčit,¹¹⁷ a to alespoň natolik, aby bylo možné předběžné opatření vydat.¹¹⁸ Do druhé kategorie spadá i nárok samotný, není tedy třeba nepochybně prokázat jeho existenci.¹¹⁹

Prokázáním v kontextu úpravy je míněno, že návrh (a s ním předložené listiny) je dostatečný k tomu, aby z nich jasně vyplývala určitá pravděpodobnost úspěchu navrhovatele ve věci samé a současně nutnost prozatímní úpravy poměru nebo obavy z ohrožení výkonu rozhodnutí.¹²⁰ *Osvědčení* odlišujeme od *prokázání* mírou jistoty o pravděpodobnosti dosud pouze tvrzeného skutkového stavu věci.¹²¹ Postačí tedy, že se určitá skutečnost bude soudu zdát vzhledem ke všem okolnostem jako dostatečně pravděpodobná, není nutné, aby byl o ní přesvědčen.¹²² Významný je při interpretaci těchto pojmů a jejich odlišností, resp. při objasňování jejich rozdílů, také Ústavní soud, který se jimi opakovaně zabýval. V jednom ze svých usnesení formuloval, že pokud jde o pojem prokázání, jde o více než osvědčení, a to v tom smyslu, že „o důvodech potřeby prozatímní úpravy musí navrhovatel soud přesvědčit. [...] U ostatních "skutečností, které jsou rozhodující pro uložení povinnosti předběžným opatřením" postačí, budou-li osvědčeny, tj. aby se jevíly pravděpodobnými.“¹²³

Lze tedy uzavřít, že prokázat musí navrhovatel pouze zajišťovací důvod. Oproti tomu zajišťovaný nárok nemusí být prokázán nepochybně, postačí jen určitá pravděpodobnost jeho existence, označovaná jako osvědčení.¹²⁴

¹¹⁷ § 75c odst. 1 OSŘ.

¹¹⁸ Srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 4. 2010, sp. zn. III. ÚS 328/10.

¹¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 21. 11. 2001, sp. zn. IV. ÚS 189/01.

¹²⁰ JIRSA, J., Komentář k § 75c. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha. Wolters Kluwer, 2023, s. 483.

¹²¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 2014, sp. zn. 1 Cmo 162/2014.

¹²² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. Díl první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 227.

¹²³ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. III. ÚS 163/09.

¹²⁴ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 11. 2001, sp. zn. IV. ÚS 189/01.

2.6.3. Rozhodování bez slyšení účastníků

Dle ust. §75c odst. 3 OSŘ platí, že se o návrhu na předběžné opatření rozhoduje bez slyšení účastníků. Vzhledem k zásadě rychlosti a ke lhůtě pro rozhodnutí, která činí maximálně sedm dní od podání návrhu, to však současně znamená, že soud ani nenařizuje jednání. V takto krátkém časovém rámci by totiž zpravidla nebylo možné jej nařídit a provést. Návrh samotný se ostatním účastníkům (tedy s výjimkou navrhovatele) doručuje až společně se stejnopisem usnesení, kterým bylo předběžné opatření nařízeno. Z toho plyne, že soud účastníky o návrhu ani nevyrozumívá, a to s ohledem na požadavek, aby na ně předběžné opatření působilo překvapivě¹²⁵ (více v podkapitole 1.2 věnující se principům úpravy). V případě, že soud návrhu nevyhoví (tedy je-li odmítnut, zamítnut nebo bylo-li řízení zastaveno), je usnesení doručeno výlučně navrhovateli. Ostatní účastníci o něm nejsou nijak informováni. Soud tedy při svém rozhodování vychází pouze z navrhovatelových tvrzení v návrhu a listinných důkazů, které k němu připojil.

Takovýto procesní postup dal vzniknout pochybnostem o svém souladu s principem rovnosti účastníků. To vedlo k tomu, že se ústavností právní úpravy opakovaně zabýval Ústavní soud. V jednom ze svých náleží¹²⁶ vyslovil závěr, že princip rovnosti účastníků skutečně působí i ve vztahu k řízení o předběžném opatření, zejména proto, že je v rámci něj ukládána povinnost, která je způsobilá se významným způsobem dotknout právního postavení účastníka. Současně však zdůraznil, že z této zásady „nelze vyvozovat, že všichni účastníci musí v každém okamžiku řízení současně disponovat určitým procesním prostředkem. V případě některých těchto prostředků plyne z jejich povahy a účelu, že jejich uplatnění může být v dispozici pouze jedné strany. Tak tomu bude i v případě návrhu na předběžné opatření, neboť to slouží mj. k účinnosti případného poskytnutí soudní ochrany.“

I přes výše uvedené však lze pochybovat, zda je kategorické vyloučení možnosti slyšení účastníků vhodné. Podle mého názoru by právní úprava neměla obsahovat tento výslovný zákaz a raději ponechat k posouzení soudu, zda shledá, že je vyjádření stran vzhledem k okolnostem konkrétního případu nutné a dojde-li ke kladnému závěru, pak účastníkům bude dána příležitost se k návrhu vyjádřit. Ostatně tento přístup platil většinu času za dobu trvání účinnosti OSŘ. Až

¹²⁵ JIRSA, J., Komentář k § 75c. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha. Wolters Kluwer, 2023, s. 487.

¹²⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09.

do novely¹²⁷ v roce 2005 bylo v tehdejší znění § 75 odst. 2 OSŘ stanoveno, že účastníci nemusí být vyslechnuti, možnost však nebyla explicitně vyloučena. Přestože rozumím složitosti nařízení jednání a jeho provedení během zákonem dané lhůty pro rozhodnutí o návrhu na nařízení předběžného opatření, lze si představit i alternativní způsob, jakým by si soud mohl stanovisko účastníků obstarat. Není nutné trvat na *slyšení* účastníků v pravém slova smyslu, protože písemné vyjádření zcela naplní účel. Jsem toho názoru, že by byla možnost se k návrhu vyjádřit hojně využívána, a to i přesto, že by pro účastníky mohla znamenat určité nepohodlí vzhledem ke lhůtě stanovené zákonem pro rozhodnutí o návrhu. Uzavírám však, že by se jednalo o možnost výjimečnou, nikoli pravidelnou, a to vždy s přihlédnutím ke specifickým posuzované věci.

Argument absolutní sedmidenní lhůtou pro vydání a potřebou rychlého rozhodování považuji sice za relevantní, avšak nikoliv nepřekonatelný. Možnost soudu vyzvat druhého z účastníků k vyjádření totiž ani jednu z těchto hodnot nepopírá. Tím, že by účastník měl možnost (nikoliv povinnost) na návrh zareagovat, by se jeho postavení posílilo, přičemž soud by byl sedmidenní lhůtou vázán nadále, a tedy by se rychlosti i tak učinilo zadost.

2.7. Rozhodnutí o návrhu

2.7.1. Lhůta pro rozhodnutí, jeho forma a rozhodující stav

Jak již bylo dříve zmíněno a jak vyplývá z jedné ze základních zásad úpravy, rychlost projednání je v řízení o návrhu na nařízení předběžného opatření charakteristickým rysem a je klíčová pro zajištění ochrany práv a zájmů navrhovatele, jehož situace často vyžaduje okamžitou reakci soudu. Aby mohl být tento požadavek naplněn a navrhovateli zajištěna efektivní ochrana, stanoví zákon lhůtu, v jaké je soud povinen rozhodnout.

Zákon určuje, že předseda senátu rozhodne o návrhu bezodkladně.¹²⁸ V kontextu řízení o předběžném opatření se bezodkladností rozumí doba, jejíž uplynutí by mohlo vést ke zmaření účinků požadovaného předběžného opatření nebo k poškození práv, která mají být tímto opatřením chráněna.¹²⁹ Právní úprava rovněž výslovně normuje i maximální lhůtu, do kdy musí být rozhodnuto. Dle ust. § 75c odst. 2 věty druhé OSŘ platí, že *„není-li tu nebezpečí z prodlení, může předseda senátu o návrhu na předběžné opatření rozhodnout až do uplynutí 7 dnů poté,*

¹²⁷ Zákon č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹²⁸ § 75c odst. 3 OSŘ.

¹²⁹ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2007, sp. zn. Cpjn 19/2006.

co byl podán“. Z uvedeného je zřejmé, že soud by měl rozhodovat zpravidla bez jakéhokoli odkladu. Stanovená sedmidenní lhůta je výjimkou uplatnitelnou pouze v případě, že neexistuje nebezpečí z prodlení.¹³⁰ Druhá z uvedených lhůt je lhůtou pořádkovou,¹³¹ není-li tedy soudem dodržena, nejsou s ní spojeny (z perspektivy navrhovatele) žádné přímé následky – její zmeškání nevede bez dalšího k nařízení předběžného opatření ani k jeho odmítnutí či zamítnutí. Nicméně je stále důležité dbát na rychlý průběh řízení a zamezit zbytečným průtahům (což je ostatně důvodem pro samotnou existenci jasně dané lhůty). Nedodržení této lhůty tak může být posouzeno jako porušení povinností soudce, který může následně čelit kárnému postihu.¹³² Kromě toho přichází v úvahu i odpovědnost státu za škodu vzniklou nesprávným úředním postupem, kdy v případně zmeškání stanovené lhůty je jeho odpovědnost nesporná.¹³³

O návrhu na předběžné opatření soud vždy rozhodne formou usnesení, přičemž není určující způsob rozhodnutím o něm. Uvedené plyne z obecné úpravy, kdy ust. § 167 odst. 1 OSŘ uvádí: „Nestanoví-li zákon jinak, rozhoduje soud usnesením. Usnesením se rozhoduje zejména o podmínkách řízení, o zastavení nebo přerušování řízení, o odmítnutí návrhu, o změně návrhu, o vzetí návrhu zpět, o smíru, o nákladech řízení, jakož i o věcech, které se týkají vedení řízení.“ Výslovně je však tato skutečnost vyjádřena i v ustanoveních upravující přímo předběžné opatření, kdy formu usnesení při jeho nařízení zmiňuje zákon v § 75c odst. 1 OSŘ, při odmítnutí, zamítnutí či zastavení řízení pak například v ust. § 76g OSŘ.

Právní úprava určuje, že rozhodující stav pro předběžné opatření je ten v době vyhlášení (vydání) usnesení soudu prvního stupně.¹³⁴ Soud by měl vycházet pouze z těch skutečností, resp. tvrzení a listinných důkazů, které navrhovatel předložil a soud je proto má v době rozhodování k dispozici. Pravidlo vázanosti stavem v době vyhlášení (vydání) rozhodnutí by mělo platit nejen pro soud prvního stupně, ale rovněž pro soud odvolací. Pokud tedy účastníci

¹³⁰ LEVÝ, J. § 75c [Podmínky]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 10. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 5. 6. 2024].

¹³¹ JIRSA, J., Komentář k § 75c. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha. Wolters Kluwer, 2023, s. 485.

¹³² Dle ust. § 87 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích platí, že „kárným proviněním soudce je zaviněné porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů“.

¹³³ JIRSA, J., Komentář k § 75c. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha. Wolters Kluwer, 2023, s. 485.

¹³⁴ § 75c odst. 4 OSŘ

doplní svá tvrzení nebo předloží nové důkazy až v odvolacím řízení soud k nim nepřihlíží.¹³⁵ Dle stanoviska Nejvyššího soudu odvolací soud nepřihlédne ani k tomu, že po vyhlášení (vydání) usnesení o nařízení předběžného opatření soudem prvního stupně pominuly důvody, pro něž bylo nařízeno nebo že bylo předběžné opatření zrušeno či zaniklo.¹³⁶ Výjimku z tohoto pravidla tvoří situace, kdy odvolací soud rozhoduje o odvolání navrhovatele proti usnesení, kterým bylo nařízení předběžného opatření zamítnuto, a to za současného splnění podmínky, že odvolací soud alespoň částečně návrhu vyhoví a předběžné opatření v částečném rozsahu nařídí. V takovém případě je „*povinností soudu vyžádat si před nařízením předběžného opatření vyjádření stěžovatele, vůči němuž předběžné opatření směřovalo*“.¹³⁷ Pro zachování zásady rovnosti zbraní, a tedy dostání požadavkům práva na spravedlivý proces je nezbytné dát v průběhu řízení osobě proti níž předběžné opatření směřuje prostor k představení svého stanoviska. Pokud však o nařízení předběžného opatření rozhodl až odvolací soud, proti takovému rozhodnutí již není umožněno podat odvolání, a tedy by fakticky bylo znemožněno osobě, proti níž návrh směřuje, aby ve srovnatelném rozsahu uplatnila svá tvrzení. V dané situaci tedy pro předběžné opatření není rozhodující stav v době vydání rozhodnutí prvostupňového soudu, ale až soudu odvolacího.¹³⁸

2.7.2. Způsoby rozhodnutí o návrhu

Soud může o návrhu na nařízení předběžného opatření rozhodnout různými způsoby. V závislosti na tom, zda byly nebo nebyly splněny podmínky řízení, jaký je obsah návrhu nebo jestli došlo či nedošlo ke složení jistoty (a případně o jaké nedostatky se jedná) návrh buď odmítne, zamítne, řízení o něm zastaví, nebo mu vyhoví a předběžné opatření nařídí. Ve všech případech rozhodne soud usnesením.

První z možných nemeritorních způsobů rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření je zastavení řízení o něm. K tomu dochází, je-li při přezkoumávání podmínek řízení zjištěn neodstranitelný nedostatek.¹³⁹ Tím je míněna absence pravomoci soudu o věci rozhodovat, nezpůsobilost účastníka být účastníkem řízení nebo existence překážky věci zahájené

¹³⁵ ČUHELOVÁ, K., PODNIKASOVÁ, T., § 75c (Nařízení předběžného opatření). In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 262.

¹³⁶ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2017, sp. zn. Cpjn 202/2016.

¹³⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2016, sp. zn. II. ÚS 1847/16.

¹³⁸ LEVÝ, J. § 75c [Podmínky]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 5. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 6. 6. 2024].

¹³⁹ § 104 odst. 1 OSŘ.

(*litispendence*) nebo věci rozhodnuté (*rei iudicatae*). Řízení je dále zastaveno, pokud nedojde k odstranění procesních vad ve stanovené lhůtě, nebo dojde ke zpětvzetí návrhu dle § 96 odst. 2 OSŘ.

Právní úprava stanoví dva důvody, pro které soud návrh odmítne. Prvým případem je vada samotného návrhu, tedy situace, kdy neobsahuje veškeré zákonem požadované náležitosti (obecné náležitosti podání dle ust. § 42 odst. 4 OSŘ a zvláštní náležitosti dle ust. § 75 odst. 2 OSŘ), je nesrozumitelný nebo neurčitý. Současně je však nutné, aby šlo o natolik závažné nedostatky, že pro ně není možné v řízení pokračovat.¹⁴⁰¹⁴¹ Druhým důvodem, pro který je třeba návrh odmítnout, je nesplnění povinnosti složit jistotu k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by mohla předběžným opatřením vzniknout. Jde o situace, kdy navrhovatel jistotu nesložil vůbec nebo ji složil opožděně či v nesprávné výši a současně nebyly dány důvody pro osvobození od této povinnosti. Návrh je rovněž odmítnut, pokud navrhovatel nesplnil výzvu ke složení doplatku jistoty dle § 75b OSŘ, tedy před nařízením předběžného opatření.

Pokud nenastane ani jeden z výše uvedených způsobů rozhodnutí, soud návrh na nařízení předběžného opatření věcně přezkoumá a meritorně o něm rozhodne – a to buď tak, že předběžné opatření nařídí nebo návrh zamítne. K zamítavému rozhodnutí dochází tehdy, pokud navrhovatel neprokázal, že je potřeba zatímně upravit poměry účastníků nebo že je tu obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen nebo nebyl schopen v návrhu osvědčit skutečnosti rozhodující pro uložení povinnosti předběžným opatřením (případně oba tyto důvody současně).

Soud návrhu vyhoví, a tedy nařídí předběžné opatření, pouze při splnění všech dříve popsaných podmínek, pokud navrhovatel prokázal důvody pro jeho nařízení a osvědčil rozhodné skutečnosti. Soud může návrhu vyhovět zcela nebo jen částečně.

2.7.3. Odůvodnění rozhodnutí o předběžném opatření

Náležitosti písemného vyhotovení usnesení upravuje ust. § 169 OSŘ. Obecně platí, že by každé usnesení mělo obsahovat výrok, odůvodnění a poučení o opravném prostředku. Soud rozhodnutí o návrhu na nařízení předběžného opatření nicméně odůvodňuje v případech, pokud jej (alespoň částečně) odmítne, zamítne, nebo řízení o něm zastaví. Dle odstavce druhého zmíněného ustanovení OSŘ se totiž povinnost odůvodnění nevztahuje (mimo jiné) na usnesení,

¹⁴⁰ § 75a OSŘ.

¹⁴¹ K tomu více v kapitole 2.3. této práce.

kterým se návrhu na nařízení předběžného opatření zcela vyhovuje a kterému nikdo neodporoval. Jak je zřejmé z textace výše zmíněného ustanovení, uvedené platí pouze v případě, že je navrhovatelovu návrhu vyhověno plně. Pokud jde pouze o částečné vyhovění, soud je povinen takové rozhodnutí řádně odůvodnit.

Ačkoli by se mohlo zdát, že je znění zákona jasné, v praxi docházelo k interpretačním problémům a úprava byla opakovaně přezkoumávána z hlediska jejího souladu s principy spravedlivého procesu. Ve svém stanovisku¹⁴² Nejvyšší soud dospěl k tomu, že dle znění zákona není třeba odůvodňovat usnesení, kterým je návrhu na nařízení předběžného opatření zcela vyhověno a nikdo mu neodporoval, přičemž konstatoval, že důvod absence odporu účastníka není rozhodný. Uvedl, že *„podstatné [...] je, že návrhu "nikdo neodporoval", aniž by přitom bylo (mělo být) významné například to, že námitky proti žalobě nebo jinému návrhu nebyly vzneseny proto, že řízení má jen jediného účastníka (navrhovatele), že ostatní účastníci s návrhem výslovně souhlasili nebo že o návrhu se rozhoduje podle zákona bez slyšení účastníků a s návrhem tedy vůbec nebyli před rozhodnutím o něm seznámeni.“*

Proti takovému závěru se však vymezil Ústavní soud s ohledem na smysl předmětného ustanovení, kterým je dle něj zbavení povinnosti soudu odůvodňovat taková rozhodnutí, která zřejmě nebudou napadena odvoláním, neboť s nimi všichni účastníci souhlasí. Konstatoval, že *„postrádá racionalitu zbavit soud povinnosti odůvodnit rozhodnutí tam, kde se k návrhu, na jehož základě bylo rozhodnutí vydáno, účastník vůbec nemohl vyjádřit. Jinak řečeno, spojení „usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu, jemuž nikdo neodporoval“ je třeba vykládat tak, že jde o usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu, jemuž nikdo neodporoval, ačkoliv mu reálně – chtěl-li by – odporovat mohl.“* Uzavřel, že neodůvodnění rozhodnutí bylo porušením práva na spravedlivý proces, neboť odůvodňování soudních rozhodnutí *„(...) má zaručit transparentnost a kontrolovatelnost rozhodování soudů a vyloučit libovůli. Pakliže v rozhodnutí řádné odůvodnění chybí, je tím dána nejen jeho nepřezkoumatelnost, ale zpravidla také protiústavnost; nejsou-li totiž zřejmé důvody tohoto kterého rozhodnutí, svědčí to o libovůli v soudním rozhodování.“*¹⁴³

¹⁴² Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2007, sp zn. Cpjn 19/2006.

¹⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 1. 2009, sp. zn. IV. ÚS 1554/08.

Uvedený náleží byl vydán ještě v době dřívějšího znění ustanovení.¹⁴⁴ Vzhledem k tomu, že formulace „vyhovění návrhu, jemuž nikdo neodporoval“ byla přenesena i do současné právní úpravy, měly by závěry výše uvedeného rozhodnutí být nadále relevantní. Ústavní soud však dopad svých dřívějších závěrů zmírňuje. V jednom ze svých pozdějších usnesení¹⁴⁵ uvádí, že ačkoli nebylo rozhodnutí o nařízení předběžného opatření odůvodněno, důvody, pro které jej obecný soud vydal, jsou seznatelné ze samotného odůvodnění návrhu. Navíc jsou námitky odpůrce vypořádány v odůvodnění odvolacího soudu. K takovým závěrům však Ústavní soud mohl dojít i při prvním z rozhodnutí, neboť legislativa se v tomto směru nezměnila. Navzdory tomu konstatuje, že nelze dojít k závěru, že je řízení jako celek v rozporu s právem na spravedlivý proces pouze při absenci odůvodnění soudu prvního stupně.

V kontextu prvního z nálezů Ústavního soudu se může zdát, že stav, kdy obecný soud své rozhodnutí neodůvodní, nekonzistentně požadavkům práva na spravedlivý proces, neboť takové rozhodnutí je nepřezkoumatelné z hlediska možné libovůle při rozhodování. Druhé z citovaných rozhodnutí pak na tyto kvality práva na spravedlivý proces částečně rezignuje, když akcentuje spíše spravedlivost procesu jako celku. Aby se odpůrce podrobně seznámil s tím, proč dle názoru soudu bylo předběžné opatření nařízeno, je nucen iniciovat řízení o opravném prostředku. Účastník, jemuž byla předběžným opatřením uložena povinnost, se tak odvolává proti rozhodnutí, avšak bez reálné možnosti efektivně zaujmout (a ve svém odvolání účelně formulovat) své stanovisko k tomuto rozhodnutí, neboť neví, pro jaké argumenty navrhovatele prvoinstanční soud vyhodnotil návrh jako důvodný.¹⁴⁶ Tím, že proti prvnímu řádně odůvodněnému rozhodnutí, se kterým se odpůrce může seznámit, nelze podat řádný opravný prostředek, se jeho právní postavení zhoršuje. Dle mého názoru je míra zhoršení jeho postavení již mimo mantinely spravedlivého procesu a posvěcení tohoto postupu jako ústavního vnímám v tomto kontextu přinejmenším za nešťastné. Přezkoumatelnost soudních rozhodnutí považuji za esenciální kvalitu spravedlivého procesu, jíž lze dosáhnout jedině při řádně odůvodňovaných rozhodnutích.

Jak bylo již uvedeno výše, povinnost své závěry odůvodnit má soud vždy v případě vydání odmítavého či zamítavého usnesení nebo pokud řízení o návrhu zastavil. V posledním

¹⁴⁴ Změna, kterou přinesla novela provedená zákonem č. 7/2009 Sb., totiž pouze konkretizovala typově která rozhodnutí není třeba odůvodňovat. Nicméně formulace „usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu, jemuž nikdo neodporoval“ je společná oběma zněním.

¹⁴⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 1037/15.

¹⁴⁶ K tomu srov. ŘÍHA, M. Povinnost soudu odůvodnit rozhodnutí o nařízení předběžného opatření. *Právní rozhledy*. 2010, č. 11, s. 403.

jmenovaném případě však s jednou výjimkou, a to v souladu s druhou větou ust. § 169 odst. 2 OSŘ - pokud jde o usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé, připouští to povaha této věci a z obsahu spisu je zřejmé, na základě jakých skutečností bylo rozhodnuto.¹⁴⁷

Co do odůvodnění odmítavého usnesení, to lze považovat za důležité především v situaci, kdy je návrh odmítán z důvodů jeho neúplnosti, nesrozumitelnosti nebo neurčitosti. Podrobné vysvětlení, v čem byl daný nedostatek spatřován, je totiž klíčové a má zároveň plnit funkci jakéhosi návodu pro navrhovatele při odstraňování vad v jeho případném budoucím návrhu.¹⁴⁸ Rovněž i při zamítnutí návrhu, tedy pokud soud dospěje k závěru, že předběžné opatření nemá význam z hlediska ochrany práv navrhovatel, je povinen řádně a srozumitelně své úvahy odůvodnit a tyto vysvětlit i v kontextu argumentace navrhovatele o odlišném závěru.

2.7.4. Vyhlášení a doručení usnesení

Odlišnosti vykazuje řízení o předběžném opatření i v případě úpravy týkající se vyhlášení usnesení a pravidel pro jeho doručování.

O návrhu je soud povinen rozhodnout bezodkladně, nejpozději však do 7 dnů od jeho podání. Platí, že pokud došlo k bezodkladnému rozhodnutí a vyžadují to okolnosti případu nebo existuje nebezpečí z prodlení, předseda senátu rozhodnutí zároveň ihned vyhlásí.¹⁴⁹ Takto činí směrem k účastníku, nebo i třetí osobě, již je povinnost ukládána. K vyhlášení usnesení může dojít i na místě samém. Vzhledem k tomu, že je v řízení rozhodováno bez jednání a tedy účastník zpravidla u soudu nebude přítomen, bude v případě vyhlášení převažovat. Směrem k navrhovateli k vyhlášení nedochází, nicméně je vhodné mu tuto skutečnost sdělit.¹⁵⁰

Pokud soud předběžné opatření nařídí, doručuje se stejnopis usnesení v souladu s ust. § 76c odst. 2 OSŘ účastníkům, případně i jejich zástupcům a těm osobám, kterým byla uložena povinnost. V případě, že je obsahem předběžného opatření zákaz nakládání s nemovitou věcí, která je v evidenci katastru nemovitostí, doručí soud stejnopis usnesení také příslušnému katastrálnímu úřadu.¹⁵¹ Všem účastníkům odlišným od navrhovatele se spolu

¹⁴⁷ KUČERA, V. *Předběžné opatření v civilním procesu sporném*. Praha: Leges, 2021, s. 102.

¹⁴⁸ JIRSA, J., Komentář k § 75a. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 472.

¹⁴⁹ § 76c odst. 1 OSŘ.

¹⁵⁰ LEVÝ, J. § 76c [Vyhlášení usnesení]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 6. 6. 2024].

¹⁵¹ § 76c odst. 3 OSŘ.

s usnesením, kterým je předběžné opatření nařízeno, zašle i návrh na jeho nařízení, neboť až v tento moment se s ním zpravidla mohou seznámit.

Jestliže soud rozhodl odlišně než v předchozím případě, tedy návrh odmítnul, zamítnul, či řízení o něm zastavil, je takovéto usnesení doručeno výhradně navrhovateli, a to opět s ohledem na požadavek překvapivosti předběžného opatření. Pokud by totiž byla připuštěna možnost, aby se ostatní účastníci seznámili s usnesením (nebo dokonce i s návrhem samotným), mohlo by takovým postupem dojít ke zmaření účelu ochrany subjektivních práv navrhovatele.¹⁵² Týž závěr o nedoručování usnesení a návrhu osobě odlišné od navrhovatele lze (právě pro zachování účelu institutu) dovodit i pro situace, kdy se usnesení týká vyslovení místní nepříslušnosti (resp. předložení spisu k rozhodnutí o věcné nepříslušnosti).¹⁵³

Nehledě na to, zda jde o usnesení, kterým soud návrhu vyhověl či nikoli, je zákonem stanovena lhůta pro vypravení usnesení v délce 3 dnů ode dne vyhlášení usnesení a nebylo-li vyhlášeno, pak od jeho vydání. Uvedené časové ohraničení platí pro odeslání všem účastníkům i jejich případným zástupcům, osobám, jimž je předběžným opatřením ukládána povinnost, ale i pro katastrální úřad.

2.7.5. Vykonatelnost a závaznost rozhodnutí, neplatnost právních jednání

Úpravu vykonatelnosti usnesení lze nalézt v ust. § 171 OSŘ, která dle tohoto ustanovení nastává uplynutím lhůty k plnění. S ohledem na povahu předběžného opatření jako prostředku rychlého a pružného řešení situace je však vykonatelnost právě pro tento institut zákonem stanovena odlišně v ust. § 76d OSŘ.

Právní úprava počítá se dvěma způsoby, jakými se rozhodnutí stane vykonatelným, přičemž je třeba rozlišovat, zda bylo samotné usnesení vyhlášeno či nikoli. Dle znění § 76d OSŘ věty první je právě okamžik vyhlášení usnesení rozhodný i pro vykonatelnost. Jak již bylo zmíněno výše, k vyhlášení usnesení soud přistupuje pouze ze zákonných podmínek – odůvodňují-li to okolnosti případu nebo je zde nebezpečí z prodlení. V praxi k tomu však dochází zřídka. Obvyklejší proto bude vznik vykonatelnosti na základě druhé předpokládané skutečnosti, tedy v případě, že usnesení není vyhlášováno, je vykonatelné okamžikem doručení osobě, jíž je ukládána povinnost.

¹⁵² Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 12. 2007, sp zn. IV. ÚS 2959/07.

¹⁵³ JIRSA, J., Komentář k § 76g. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha. Wolters Kluwer, 2023, s. 506.

Usnesení, kterým se nařizuje předběžné opatření, je předběžně vykonatelné, tedy není rozhodné, zda již nabylo právní moci.¹⁵⁴ K tomu ve vazbě na nařízení výkonu rozhodnutí uvedl Nejvyšší soud: „*Je-li podkladovým rozhodnutím pro nařízení výkonu rozhodnutí usnesení o předběžném opatření nařízené podle § 76 o. s. ř., je vykonatelné doručením tomu, komu ukládá povinnost; výkon rozhodnutí lze tedy nařídit bez ohledu na to, zda usnesení nabylo právní moci.*“¹⁵⁵

Závazností usnesení rozumíme v kontextu předběžných opatření určení okruhu osob, jež jsou povinny se jím řídit.¹⁵⁶ Ten je vymezen v ust. § 76e OSŘ. Výrok je dle něj závazný výlučně pro účastníky řízení a osoby, kterým byla předběžným opatřením uložena povinnost. Pro jiné osoby pak pouze stanoví-li tak zákon. V totožném rozsahu jako pro účastníky řízení (a případně třetí osoby) je závazný i pro všechny orgány. Se závazností usnesení souvisí i vznik negativních procesních podmínek – překážky *litispendence* a po nabytí právní moci překážky *rei iudicatae*.

Se závazností usnesení jsou spojeny i účinky předběžného opatření, resp. ve vymezených případech jeho dopady na platnost právních jednání. Právní úprava totiž určuje, že právní jednání osoby, pro kterou je výrok vykonatelného usnesení o nařízení předběžného opatření závazný, je neplatné, pokud jím došlo k porušení uložené povinnosti.¹⁵⁷ Jirsa navíc doplňuje, že neplatné je nejen jednání přímo rozporné s uloženou povinností, ale i takové, které jde proti jeho smyslu.¹⁵⁸ V daném případě se jedná o neplatnost absolutní a soud k ní přihlédně i bez návrhu.

Kromě výše zmíněného spojuje zákon porušení povinnosti uložené předběžným opatřením s neúčinností návrhu na vklad, pokud byl účastníku uložen zákaz nakládat s nemovitou věcí.¹⁵⁹ To platí nejen v případě, že o návrhu na vklad ještě příslušný orgán pravomocně nerozhodl, ale i pokud samotné právní jednání týkající se nemovitosti učinil

¹⁵⁴ LEVÝ, J. § 76e [Závaznost výroku]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 6. 6. 2024].

¹⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. 20 Cdo 4282/2007.

¹⁵⁶ JIRSA, J., Komentář k § 76e. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha. Wolters Kluwer, 2023, s. 502.

¹⁵⁷ § 76f odst. 1 OSŘ.

¹⁵⁸ JIRSA, J., Komentář k § 76f. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha. Wolters Kluwer, 2023, s. 503.

¹⁵⁹ § 76f odst. 2 OSŘ.

účastník dříve než se usnesení o předběžném opatření stalo vykonatelným (tedy ještě před jeho doručení nebo vyhlášením).

2.7.6. Dílčí závěr k rozhodování o návrhu

Již v samotném rozboru v předešlých podkapitolách lze narazit na několik problematických bodů, které se pojí s rozhodováním, mírou povinnosti odůvodňování či stanovením rozhodného stavu. Poslední jmenovaný aspekt, rozhodný stav, přináší do úpravy předběžného opatření zákaz novot v odvolacím řízení, jenž je známý rovněž z odvolacího řízení ve sporném řízení. Neuplatňování novot v odvolacím řízení samo o sobě problematické není, a to i v případě, kdy pominuly důvody pro nařízení předběžného opatření. Smyslem opraveného prostředku je totiž přezkum správnosti původního rozhodnutí, rozhodný stav se tedy musí vázat k okamžiku rozhodování prvoinstančního soudu. Zrušení předběžného opatření se účastník může domáhat jinými úkony, než jsou opravné prostředky. Výjimka, podle které se k novým tvrzením přihlíží jen tehdy, pokud původně zamítnutému návrhu odvolací soud alespoň částečně vyhoví, totiž odhaluje celkovou nedokonalost právní úpravy.

Ústavní soud totiž ve zmíněném nálezu relativizoval zákaz novot, a to z důvodu práva na spravedlivý proces, podle kterého má účastník nárok na to, aby byl před soudem slyšen. Běžně se vyjádření odpůrce k rozhodnutí nevyžaduje. V případě, kdy se však odvolací soud chystá změnit zamítavé či odmítavé rozhodnutí první instance, nedostalo by se odpůrci možnosti využít práva být slyšen v žádné fázi řízení. Pokud by Ústavní soud tuto podmínku nedovodil, nastávaly by situace, kdy by k nařízení předběžného opatření docházelo až odvolacím rozhodnutím, tedy rozhodnutím, proti němuž neexistuje řádný opravný prostředek, kterým by se odpůrce předběžnému opatření bránil a tedy kterým by se k věci vyjádřil. Pozice odpůrce se tedy v důsledku závěrů Ústavního osudu nepochybně zlepšuje, avšak dle mého názoru ne dostatečně. Kombinací zákonného textu a ústavně konformního výkladu, jak jej předestřel Ústavní soud, totiž dochází ke zvláštnímu postupu, kdy se v rámci odvolacího řízení odpůrce sice vyjadřuje, nicméně nemá možnost iniciovat další řádné opravné řízení.

Ústavní soud konfrontoval s právem na spravedlivý proces rovněž další výjimku, o níž pojednávají předešlé podkapitoly, totiž výjimku v určitých případech neodůvodňovat rozhodnutí o návrhu na nařízení předběžného opatření. Ačkoliv dospěl ke dvěma odlišným závěrům, je dle mého názoru správné to rozhodnutí, v němž za imanentní prvky spravedlivosti procesu označuje i přezkoumatelnost rozhodnutí, tedy je nutné každé rozhodnutí odůvodňovat. Z mého pohledu k záruce přezkoumatelnosti postačuje i zjednodušené odůvodnění s odkazem

na návrh, pokud z něj odpůrce dokáže zjistit skutečnosti, pro něž soud vyhodnotil návrh jako důvodný.

Obě výše popsané výjimky mají společný prvek spočívající v nestandardním zásahu do odpůrcova práva na odvolání. Zatímco v jednom případě mu v jeho podání efektivně brání (pokud předběžné opatření nařídí až druhostupňový soud), v tom druhém (kdy se odpůrce chce domoci přezkoumatelnosti rozhodnutí) ho k němu nepřímou nutí, neboť teprve z reakce soudu na tento opravný prostředek zjistí důvody, pro které soud předběžné opatření nařídil. Řešení druhého případu, tedy negativních následků neodůvodňování rozhodnutí, je nasnadě – působnost § 169 OSŘ i na předběžná opatření zákonem vyloučit.

Redukce následků první ze zmíněných výjimek, tedy narovnání práv odpůrce co do možnosti být slyšen, by vyžadovala citelnější zásah do současné právní úpravy. Krok dobrým směrem by dle mého názoru byl návrat zpět před rok 2005, kdy soudu byla dána možnost uvážit slyšení účastníků. Další variantou by mohla být změna způsobu rozhodování o odvolání, kdy by druhá instance měla omezenou možnost původně zamítavé rozhodnutí rovnou změnit, tedy by jej primárně musela zrušit a vrátit věc znovu první instanci k přehodnocení. Takový postup ale může znamenat rozpor se zásadou rychlosti, a tedy snižovat efektivitu soudní ochrany. Odvolací soud by měl nicméně možnost určit, zda v daném případě převažuje zájem na rychlosti řízení, nebo zájem na zachování odpůrcova práva na podání odvolání. V závislosti na převažujícím zájmu by pak sám mohl rozhodnout, zda je vhodnější rozhodnutí rovnou změnit (a tedy dostát požadavku rychlosti), či rozhodnutí zrušit a věc vrátit (a tím ponechat odpůrci možnost řádného opravného prostředku).

Potřeba zachovávat odpůrcovo právo na odvolání podtrhává názor mj. i Ústavního soudu ohledně pomnutí důvodů, pro které bylo předběžné opatření nařízeno, což je rozhodné pro zrušení předběžného opatření. Tento převažující názor totiž chápe důvody výlučně jako následné, tedy zapovídá zrušit předběžné opatření v případech, kdy důvody pro jeho nařízení od počátku neexistovaly.¹⁶⁰ Tím znemožňuje odpůrci využít tento institut jako alternativu k odvolacímu řízení.

2.8. Opravné prostředky, ústavní stížnost

Opravné prostředky jsou klíčovým nástrojem k minimalizaci pochybení v rámci soudního řízení. Slouží k nápravě chyb a nesprávností, které během něj mohly nastat, čímž by měla být

¹⁶⁰ Více v kapitole 2.10.

zajištěna věcná i formální správnost rozhodování. Opravné prostředky lze rozdělit na řádné a mimořádné, kdy je rozhodné, zda se jimi napadá rozhodnutí, které již nabylo právní moci (mimořádný opravný prostředek), či nikoli (řádny opravný prostředek).¹⁶¹

Řádným opravným prostředkem v řízení o předběžném opatření je odvolání, a to vždy bez ohledu na způsob rozhodnutí. To lze dovést *a contrario* ze znění ust. § 202 OSŘ – v něm jsou vymezeny případy, ve kterých je podání odvolání vyloučeno, přičemž usnesení o předběžném opatření mezi nimi uvedeno není. Lhůta pro podání odvolání je obecná, tedy dle ust. § 204 OSŘ patnáct dní, ode dne doručení rozhodnutí a podává se u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje. Okruh osob, které mají možnost opravný prostředek podat se však liší v závislosti na způsobu, jakým bylo o návrhu na předběžné opatření rozhodnuto, což je zřejmé již z toho, že ne vždy se usnesení doručuje všem účastníkům.¹⁶²

Oproti řízení v první stupni je možné konat ústní jednání. Zákon totiž stanoví, že jde-li o odvolání proti usnesení soudu o předběžném opatření nebo jinému usnesení, kterým se nerozhoduje ve věci samé, není třeba jednání nařizovat. Ústní jednání však není explicitně vyloučeno.¹⁶³

Jak vyplývá z předchozí kapitoly, je nezbytné v této fázi řízení umožnit všem účastníkům vyjádřit své stanovisko a předložit listiny a jiné důkazy, které jejich tvrzení podporují. Pokud podává odvolání osoba, které byla předběžným opatřením uložena povinnost, je již tímto jejím podáním požadavek naplněn. Jedná-li se však o odvolání navrhovatele proti zamítavému usnesení a současně odvolací soud svým rozhodnutím chce alespoň částečně návrhu vyhovět, je povinen si stanovisko druhé strany vyžádat. Odlišný postup by znamenal porušení práva na spravedlivý proces, respektive jeho klíčových prvků zásady rovnosti zbraní a práva na vyjádření se, jak dovedil Ústavní soud.¹⁶⁴

Právní úprava opomíjí explicitní určení lhůty pro rozhodnutí o odvolání. S přihlédnutím k účelu předběžného opatření jako rychlého prostředku k zajištění ochrany práv navrhovatele nicméně dovedil Ústavní soud aplikaci ustanovení o lhůtě pro rozhodnutí jak je dána pro soudy

¹⁶¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 514.

¹⁶² ČUHELOVÁ, K., PODNIKASOVÁ, T., § 75c (Nařízení předběžného opatření). In. LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 262.

¹⁶³ § 214 odst. 2 písm. c) OSŘ.

¹⁶⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2016, sp. zn. II. ÚS 1847/16.

v prvním stupni i na soudy odvolací. Povinnost dle ust. § 75c odst. 2 OSŘ rozhodnout bezodkladně (nebo alespoň s nejvyšším urychlením) je tedy nezbytné vztáhnout i na ně.¹⁶⁵

Specifickou situaci představuje rozhodování o odvolání proti usnesení, kterým bylo předběžné opatření nařízeno a které v době projednávání jeho projednávání odvolacím soudem pozbylo účinků, zaniklo či bylo zrušeno. Dle ust. § 220a odst. 1 OSŘ, které bylo do zákona přidáno v roce 2017,¹⁶⁶ v takovém případě odvolací soud opravný prostředek odmítne a pokud by jinak byly dány důvody pro zrušení předběžného opatření rovněž i vysloví, že jeho nařízení bylo nezákonné. Při určování nezákonnosti přitom vychází ze skutkového a právního stavu v době vydání usnesení, které je napadáno.¹⁶⁷

Proti pravomocnému rozhodnutí existuje možnost podat mimořádné opravné prostředky. Podle platného práva jsou jimi žaloba na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost a dovolání.¹⁶⁸ Jediným přípustným prostředkem je však v kontextu předběžných opatření žaloba pro zmatečnost.¹⁶⁹ Ustanovení § 229 odst. 1 totiž umožňuje účastníku napadnout rozhodnutí, kterým bylo řízení skončeno (není rozhodné zda jde o rozhodnutí soudu prvního stupně či odvolacího soudu) za současného splnění dalších vymezených podmínek. Za skončení je nutné považovat i usnesení, kterým byl návrh na nařízení předběžného opatření zamítnut.¹⁷⁰ Použití ostatních mimořádných opravných prostředků zákon vylučuje. V případě dovolání je tato nemožnost výslovně uvedena v § 238 odst. 1 písm. f) OSŘ. Nepřípustnost žaloby na obnovu řízení lze dovodit ze znění ust. § 228 odst. 1 OSŘ, dle kterého je možné touto žalobou napadnout pouze rozhodnutí ve věci samé.

Proti rozhodnutí o předběžném opatření lze rovněž podat ústavní stížnost. K tomuto závěru však Ústavní soud dospíval postupně, neboť dříve zastával stanovisko o nemožnosti podání ústavní stížnosti vzhledem k tomu, že jde o „rozhodnutí zatímní povahy, které bude v průběhu řízení nebo po jeho skončení změněno či zrušeno“.¹⁷¹ Názor se však v relativně krátkém čase proměnil a dle nynějšího postoje je předběžné opatření „způsobilé zasáhnout do

¹⁶⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2017, sp. zn. IV. ÚS 736/17.

¹⁶⁶ Zákonem č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁶⁷ § 220a odst. 2 OSŘ.

¹⁶⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 517.

¹⁶⁹ KUČERA, V. *Předběžné opatření v civilním procesu sporném*. Praha: Leges, 2021, s. 112.

¹⁷⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2007, sp. zn. III. ÚS 249/06.

¹⁷¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. III. ÚS 119/98.

ústavně zaručených práv nebo svobod [...]. Jedná se o rozhodnutí, které již nemůže být napraveno v návaznosti na konečné rozhodnutí o výsledku sporu. Proto je ústavní stížnost proti vydání předběžného opatření přípustnou, i když jde o zatímní úpravu poměrů účastníků.“ Ústavní soud nicméně dále poukazuje na skutečnost, že jeho zásah do dané problematiky je vždy výjimečný, a to pouze v případě, že došlo ke zjevnému porušení práva na spravedlivý proces.¹⁷²

2.9. Obsah předběžného opatření

Dojde-li soud k závěru, že byly splněny veškeré předpoklady pro vyhovění návrhu, nařídí předběžné opatření. Jeho obsahu, tedy povinností ukládaným účastníkům řízení, ale rovněž i zániku a zrušení předběžného opatření se věnuje tato kapitola.

2.9.1. Povinnosti ukládané předběžným opatřením

Předběžná opatření představují prostředek prozatímní ochrany subjektivních práv navrhovatele, přičemž ukládají povinnost účastníku odlišnému od navrhovatele. Deklarovat právo účastníka je vyloučeno.¹⁷³ Jak již bylo zmíněno, jednou z nezbytných náležitostí návrhu na předběžné opatření je specifikace toho, čeho se navrhovatel domáhá, tedy požadavek na konkretizaci povinnosti, která má být uložena. V tomto ohledu může navrhovatel využít jako vodítko ustanovení § 76 odst. 1 občanského soudního řádu, které ilustruje, čeho lze prostřednictvím předběžného opatření dosáhnout. Jedná se o výčet demonstrativní. Předběžným opatřením je tak možné uložit celou řadu konkrétních povinností, které však postupně zákon zobecňuje, až po možnost účastníku určit, aby něco vykonal, něčeho se držel nebo něco snášel. Uvedenými „pojmenovanými“ povinnostmi jsou placení výživného v nezbytné míře, poskytnutí alespoň části pracovní odměny (jde-li o trvání pracovního poměru a navrhovatel ze závažných důvodů nepracuje), složení peněžité částky nebo věci do úschovy soudu a povinnost nenakládat s určitými věcmi nebo právy.

Prvé dvě se od zbytku odlišují jednak tím, že je v těchto případech navrhovatel osvobozen od placení jistoty,¹⁷⁴ jednak také navazují na nároky vyplývající z konkrétních právních poměrů.¹⁷⁵ Jejich uložení tedy předpokládá existenci vyživovací povinnosti, resp.

¹⁷² Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. III. ÚS 52/13.

¹⁷³ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. 12. 1994, sp. zn. 14 Co 847/94.

¹⁷⁴ § 75b odst. 3 písm. a) a b) OSŘ.

¹⁷⁵ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 207.

pracovněprávního vztahu (o jehož trvání má být v řízení ve věci samém rozhodnuto) mezi účastníky. V obou případech je povinnost stanovena s účinky pouze do budoucna.¹⁷⁶

Nezbytnou výši výživného je míněna minimální míra postačující k uspokojení odůvodněných potřeb vyživované osoby.¹⁷⁷ Nejde tedy o pevně vyjádřenou částku, spíše je proměnná v závislosti na aktuálních potřebách.¹⁷⁸ V konečném důsledku bude soudem stanovená částka zpravidla nižší než jaká bude přiznána v řízení ve věci samé. Odlišnost však lze dovodit v případech, kdy je důvodem pro nařízení předběžného opatření obava z ohrožení výkonu rozhodnutí. Vzhledem k účelu institutu se nejeví vhodným trvat na výkladu *nezbytné míry* jako prostředků na základní potřeby.¹⁷⁹ Nepochybným je nicméně závěr, že se navrhovatel nemůže domáhat snížení výživného.¹⁸⁰

Obdobně není možné zvažovat, že v případě uložení povinnosti dle ust. § 76 odst. 1 písm. b) OSŘ šlo o pracovní odměnu v plné výši. Soud při rozhodování o návrhu nezvažuje pouze výši odměny, ale také posuzuje ony *závažné důvody* pro které navrhovatel nepracuje. Opět nelze jednoznačně určit, které situace zákonný předpoklad naplňují. Jirsa uvádí, že rozhodným kritériem není „*zda navrhovatel pracuje (dosahuje příjmu), ale to, zda je v jeho možnostech, aby pracoval*“.¹⁸¹ Soud tak zkoumá celou řadu okolností, včetně zvážení, „*zda objektivně vzato není možno po navrhovateli spravedlivě požadovat, aby pracoval*“.¹⁸²

Dle ust. § 76 odst. 1 písm. c) OSŘ je možné uložit účastníku, aby složil peněžitou částku nebo věc do soudní úschovy. Předpokladem je dostatečná specifikace předmětu úschovy, a to jak v návrhu tak i v rozhodnutí o nařízení předběžného opatření a skutečnost, že s ním účastník, kterému je povinnost uložena, disponuje.¹⁸³

Další možnou povinností vypočtenou zákonem, tentokrát už relativně obecnou, je zákaz nakládání s určitými věcmi nebo právy. Nejde však o nakládání ve smyslu faktického/fyzického disponování s věcí, nýbrž nakládání právní.¹⁸⁴ Zejména se může jednat o zákaz převést věc či

¹⁷⁶ Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 25. 6. 1964, sp. zn. 5 Co 209/64.

¹⁷⁷ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 14 Co 277/2004.

¹⁷⁸ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 3. 2005, sp. zn. 21 Co 146/2005

¹⁷⁹ Shodně HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 207 nebo KUČERA, V. *Předběžné opatření v civilním procesu sporném*. Praha: Leges, 2021, s. 112.

¹⁸⁰ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 04. 02.2010, sp. zn. 14 Co 64/2010.

¹⁸¹ JIRSA, J., Komentář k § 76. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 492.

¹⁸² Tamtéž, s. 492.

¹⁸³ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 209.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 211.

právo kupní, darovací nebo jinou smlouvou na jiného nebo je zatížit zástavním právem, předkupním právem nebo jinými právy představujícími právní vady na věci.¹⁸⁵

Soud je doručeným návrhem vázán, a to co do určení osoby, které má být povinnost uložena i do samotné ukládané povinnosti.¹⁸⁶ Z návrhu musí být mimo jiné i patrné, jakého nároku se navrhovatel ve věci samé chce domáhat. Dle Ústavního soudu: „*Žalobce nemůže podávat návrh na nařízení předběžného opatření neuváženě, bez vědomí dostatečně jasně a jednoznačně formulované žaloby, kterou hodlá dosáhnout svého procesního cíle - vyřešení věci samé. Určení předmětu řízení, a to jak návrhu na nařízení předběžného opatření, tak i žaloby ve věci samé, je plně v dispozici žalobce a soud nemůže místo něj zvažovat všechny v úvahu přicházející možnosti návrhů, které by v projednávané věci přicházely v úvahu*“.¹⁸⁷ Soud však neposuzuje jen obdržený návrh. Vždy musí vzít do úvahy i újmu, která tím odpůrci může vzniknout a zda je tato v souladu s požadavkem přiměřenosti zásahu, resp. výhodě kterou navrhovatel nařízením předběžného opatření dostane.¹⁸⁸

2.9.2. Osoby, kterým lze povinnost uložit

Zpravidla bývají předběžným opatřením ukládány povinnosti účastníku, který bude zároveň žalovaným ve věci samé. Zákon však v ust. § 76 odst. 2 OSŘ předpokládá možnost jejího uložení i osobě, která není účastníkem řízení, pokud to lze spravedlivě požadovat. Panuje obecná shoda, že ukládaná povinnost je vždy sekundární, resp. související s plněním povinnosti, která byla uložena účastníku řízení.¹⁸⁹ Nelze ji ukládat samostatně. Typickým příkladem je uložení takové povinnosti peněžnímu ústavu, u kterého má účastník, jemuž byl uložen zákaz nakládání s věcí, uloženy finanční prostředky. S ohledem na zásadu přiměřenosti však není důvodný návrh, na základě kterého by byly obstaveny veškeré finanční prostředky na bankovním účtu, tedy i ty, které převyšují vymáhanou částku.¹⁹⁰

¹⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2012, sp. zn. 21 Cdo 1708/2011.

¹⁸⁶ LEVÝ, J. § 76 [Obsah]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 11. 6. 2024].

¹⁸⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 110/09.

¹⁸⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2012, sp. zn. II. ÚS 2485/11.

¹⁸⁹ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 181 nebo LEVÝ, J. § 76 [Obsah]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 6. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 11. 6. 2024].

¹⁹⁰ JIRSA, J., Komentář k § 76. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-2501 občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 495.

2.9.3. Omezení doby trvání předběžného opatření

Předběžné opatření je institutem upravujícím poměry účastníků prozatímně. Je tedy nezbytné, aby došlo k brzkému rozhodnutí ve věci samé, a tedy definitivnímu uspořádání vzájemných vztahů účastníků. Za tím účelem uloží předseda senátu navrhovateli při nařízení předběžného opatření, aby v určené lhůtě podal návrh na zahájení řízení.¹⁹¹ Povahou jde o lhůtu soudcovskou, stanovení její délky je proto čistě na úvaze soudu. Také nic nebrání jejímu případnému prodloužení, uzná-li to soud za vhodné a učiní-li tak před uplynutím původní lhůty. Marné uplynutí lhůty totiž zákon spojuje se zánikem předběžného opatření.¹⁹²

Druhým způsobem, kterým lze docílit kratší doby trvání předběžného opatření, je stanovit, že bude trvat pouze po určenou dobu. Také v tomto případě předseda senátu omezení určí v usnesení o nařízení předběžného opatření, přičemž je třeba, aby dobu trvání jasně vymezil.

2.10. Zánik a zrušení

Předběžné opatření slouží jako dočasný nástroj, jehož hlavní cílem je zajistit ochranu subjektivních práv navrhovatele do doby, než bude vydáno konečné rozhodnutí ve věci samé. Vzhledem k jeho předběžné a prozatímní povaze zákon upravuje možnost omezení doby jeho trvání a vymezuje rámec jeho zániku bez dalšího ze zákona nebo zrušení rozhodnutím soudu. Přesné podmínky obsahuje ust. § 77 OSŘ.

Dle ust. § 77 odst. 1 OSŘ zánik předběžného opatření nastává v případě, že navrhovatel nepodal v určené lhůtě návrh na zahájení řízení ve věci samé či takovému návrhu nebylo vyhověno, návrhu ve věci samé bylo vyhověno a uplynulo patnáct dní od vykonatelnosti rozhodnutí o věci nebo uplynula soudem určená doba trvání předběžného opatření.

Předseda senátu je vždy při nařízení předběžného opatření určit lhůtu k podání návrhu na zahájení řízení.¹⁹³ Navrhovatel je tak povinen návrh doručit (nestačí jej pouze podat k přepravě) soudu nejpozději v poslední den stanovené lhůty.¹⁹⁴ V případě zániku předběžného

¹⁹¹ § 76 odst. 3 OSŘ.

¹⁹² LEVÝ, J. § 76 [Obsah]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 9. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 11. 6. 2024].

¹⁹³ § 76 odst. 3 OSŘ.

¹⁹⁴ JIRSA, J., Komentář k § 77. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-2501 občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 510.

opatření z důvodu nesplnění takto stanovené povinnosti je vhodné (nikoli však povinné¹⁹⁵), aby o něm soud informoval ostatní účastníky řízení, případně i třetí osoby nebo katastrální úřad (pokud mu bylo doručeno také usnesení o nařízení předběžného opatření).¹⁹⁶

K zániku *ex lege* rovněž dochází pokud návrhu ve věci samé nebylo vyhověno. Není přitom rozhodné, zda byl návrh odmítnut, zamítnut, nebo řízeno o něm bylo zastaveno. Okamžikem zániku je moment nabytí právní moci rozhodnutí.¹⁹⁷ Oproti tomu dle ust. § 77 odst. 1 písm. c) OSŘ zaniká předběžného opatření i v případě úspěchu navrhovatele ve věci samé. V daném případě ovšem není zánik navázán na právní moc, nýbrž vykonatelnost rozhodnutí. Důvodem je možnost navrhovatele po vykonatelnosti rozhodnutí zahájit vykonávací řízení.¹⁹⁸ Posledním důvodem je zánik po uplynutí doby trvání, byla-li soudem při nařízení předběžného opatření určena.

V případě zrušení předběžného opatření je třeba rozhodnutí soudu. Předseda senátu jej zruší, pokud pominou důvodu, pro které bylo nařízeno. Rovněž jej zruší, jestliže navrhovatel ve stanovené lhůtě nesložil doplatek jistoty.¹⁹⁹ K naplnění prvního z předpokladů pro zrušení dojde zejména v situaci, kdy došlo k naplnění práva navrhovatele, případně předběžné opatření splnilo svůj účel a tedy není jeho další trvání potřebné. Dále pak pokud okolnosti, z nichž soud při rozhodování o návrhu vycházel, doznaly změn.²⁰⁰ Napříč odbornou veřejností nepanuje úplná shoda, zda pominutí důvodů chápat pouze jako následné,²⁰¹ tedy vzniklé až po nařízení předběžného opatření, nebo je třeba při jeho výkladu zahrnout i případy, kdy důvody pro nařízení předběžného opatření od počátku neexistovaly.²⁰² Osobně se kloním k prvé z možností, neboť přezkoumávání existence podmínek pro samotné nařízení předběžného opatření má

¹⁹⁵ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3441/2012.

¹⁹⁶ LEVÝ, J. § 77 [Zánik a zrušení]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 12. 6. 2024].

¹⁹⁷ HRNČÍŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 218.

¹⁹⁸ LEVÝ, J. § 77 [Zánik a zrušení]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 4. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 12. 6. 2024].

¹⁹⁹ § 77 odst. 2 OSŘ.

²⁰⁰ LEVÝ, J. § 77 [Zánik a zrušení]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 6. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 12. 6. 2024].

²⁰¹ Dle nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09: „*Jakýkoliv podnět ve vztahu k soudu by nemohl docílit přezkoumání zákonnosti předběžného opatření v době jeho nařízení, neboť podle uvedeného ustanovení soud posuzuje aktuální trvání těchto podmínek, a nikoliv to, zda tyto podmínky byly dány v době nařízení*“. Shodně i KUCERA, V. *Předběžné opatření v civilním procesu sporném*. Praha: Leges, 2021, s. 132.

²⁰² LEVÝ, J. § 77 [Zánik a zrušení]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 7. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 12. 6. 2024].

účastník *a priori* umožněno v rámci odvolacího řízení. Účelem úpravy institutu zrušení je pouze posouzení nutnosti dalšího trvání vzhledem k současnému stavu, resp. trvání podmínek pro nařízení předběžného opatření.

Zákon nestanoví pevnou lhůtu k rozhodnutí o návrhu na zrušení předběžného opatření. Analogicky je však nutné vztáhnout zásady, které se uplatí při nařízení předběžného opatření i v tomto případě. Dle závěru Ústavního soudu platí, že „*zmíněné principy pro nařízení předběžného opatření se mutatis mutandis uplatní také při zkoumání, zda pominuly důvody, pro které bylo nařízeno, jako předpokladu pro zrušení*“.²⁰³ Povinnost soudu rozhodovat o návrhu na zrušení bezodkladně je tedy zachována.

Druhým případem, kdy může být předběžné opatření zrušeno, je nesplnění povinnosti navrhovatele složit doplatek jistoty. Povinnost složit doplatek jistoty, spolu se stanovením lhůty k jejímu splnění, může předseda senátu uložit ještě před rozhodnutím o návrhu na nařízení předběžného opatření podle § 75b odst. 1 OSŘ, nebo později podle § 76h OSŘ během trvání účinků předběžného opatření na návrh osoby, již byla uložena povinnost. Při posuzování první situace je rozhodné, zda lhůta ke složení doplatku jistoty marně uplynula až po nařízení předběžného opatření. Pokud ano, pak soud přistoupí ke zrušení předběžného opatření. Totožně postupuje, pokud byla nesplněna povinnost uložena dle § 76h OSŘ, tedy opět až po nařízení předběžného opatření. Nesložení doplatku ještě před rozhodnutím o návrhu má za důsledek jeho odmítnutí.

Bez ohledu na to, zda k zániku dojde přímo ze zákona nebo na základě rozhodnutí soudu, je důsledkem pozbytí účinků nařízeného předběžného opatření.²⁰⁴

2.11. Náhrada škody a jiné újmy

Předběžná opatření jsou institutem, který má za cíl zajištění dočasného řešení problému a rychlou a účinnou ochranu práva navrhovatele. V některých případech však může takový postup vést k negativním důsledkům pro osoby, které mohou být předběžným opatřením dotčeny. To je navíc umocněno jejich postavením a omezenými procesními prostředky v průběhu řízení. Právní úprava tak nastavuje rámec pro uplatnění nároku na náhradu škody či

²⁰³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 504/05.

²⁰⁴ JIRSA, J., Komentář k § 77. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha. Wolters Kluwer, 2023, s. 510.

jiné újmy způsobené předběžným opatřením, včetně vypočtení podmínek, za kterých je možné jej požadovat.

Dle ust. § 77a odst. 1 OSŘ platí: „Zaniklo-li nebo bylo-li zrušeno nařízené předběžné opatření z jiného důvodu než proto, že návrhu ve věci samé bylo vyhověno, nebo proto, že právo navrhovatele bylo uspokojeno, je navrhovatel povinen nahradit škodu a jinou újmu každému, komu předběžným opatřením vznikla. Této odpovědnosti se navrhovatel nemůže zprostit, ledaže by ke škodě nebo k jiné újmě došlo i jinak.“

Klíčovým předpokladem pro možnost uplatnění náhrady újmy dle citovaného ustanovení je tedy zánik nebo zrušení původně nařízeného předběžného opatření, nikoli z důvodu, že bylo návrhu ve věci samé vyhověno nebo došlo k uspokojení práva navrhovatele. Není přitom rozhodné, zda usnesení o nařízení předběžného opatření nabylo právní moci, neboť odpovědnost nese navrhovatel i v případě, že bylo zrušeno nebo změněno odvolacím soudem.²⁰⁵ Jde tedy o situace, kdy navrhovatel neuspěl v řízení ve věci samé nebo návrh na něj vůbec nepodal, případně, jak již bylo zmíněno, odvolací soud usnesení o nařízení předběžného opatření změnil.

V souvislosti s náhradou škody či jiné újmy vyvstává otázka, co je obsahem tohoto nároku. Nepochybné je, že situace, za které došlo k plnění na základě později zrušeného nebo zaniklého předběžného opatření, vykazuje znaky bezdůvodného obohacení. Navrhovatel totiž získal majetkový prospěch, aniž by pro to měl právní důvod. Sporné však zůstává, zda lze vydání takového bezdůvodného obohacení požadovat dle ust. § 77a OSŘ, tedy v režimu náhrady škody či jiné újmy způsobené předběžným opatřením, či nikoli. Hrnčířík²⁰⁶ či Drápal²⁰⁷ zastávají názor, že integrální součástí této újmy je právě i bezdůvodné obohacení. Oproti tomu Kučera²⁰⁸ poukazuje na přílišnou extenzivnost takového výkladu, neboť interpretace pojmu *újma* by zcela konzumovalo i pojem *bezdůvodné obohacení*, jenž však v právu existuje jako zcela svébytný institut. Bezdůvodné obohacení újmu být nemůže, neboť nevzniká v důsledku protiprávního jednání či stavu. Kučeraův názor by však ve svém důsledku znamenal jistou

²⁰⁵ LEVÝ, J. § 77a [Náhrada škody]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 8. 6. 2024].

²⁰⁶ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 209.

²⁰⁷ DRÁPAL, L. § 77a [Náhrada škody a jiné újmy]. In: DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. 1. vydání. [online]. Praha: C. H. Beck, 2009, marg. č. 1. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 8. 6. 2024].

²⁰⁸ KUČERA, V. *Předběžné opatření v civilním procesu sporném*. Praha: Leges, 2021, s. 158.

nepraktičnost při vymáhání tohoto nároku, neboť odpůrci by tak nezbylo, než vydání bezdůvodného obohacení vymáhat v rámci samostatného řízení. Taková nepraktičnost však nemá být určujícím kritériem pro správnost či nesprávnost postupu, je však dalším nedostatkem současné právní úpravy, která účastníky řízení do takového nepraktického postupu nutí.

Za škodu je odpovědný vždy navrhovatel, odpovědnost státu v daném případě nepřipadá v úvahu – citovaný paragraf totiž zakládá odpovědnost zvláštní ve vztahu k obecné úpravě dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.²⁰⁹ Výjimku nicméně mohou představovat případy, ve kterých škoda vznikla v důsledku pochybení na straně soudu. Hrnčířík v této souvislosti uvádí například uložení povinnosti odlišné nebo nad rámec navrhovaného.²¹⁰ Dále je stát povinen k náhradě škody v případě nedodržení lhůty stanovené pro rozhodnutí o předběžném opatření. Odpovědnost navrhovatele za způsobenou újmu je koncipována jako objektivní (jde o odpovědnost za výsledek²¹¹), není tedy brát zřetel na jeho zavinění.²¹² Nadto je dán pouze jeden liberační důvod, na základě kterého může být navrhovatel odpovědnosti zproštěn – k újmě by došlo i jinak, tedy i pokud by předběžné opatření vůbec nebylo nařízeno.²¹³

Aby se poškozený domohl náhrady způsobené škody či jiné újmy, musí nárok uplatnit žalobou do šesti měsíců ode dne právní moci usnesení o zrušení předběžného opatření, resp. od jeho zániku.²¹⁴ Jedná se o lhůtu prekluzivní a její zmeškání není možné prominout.²¹⁵ Příslušným soudem pro projednání žaloby je soud, který v prvním stupni rozhodoval o návrhu na předběžné opatření.²¹⁶ Důvod je nasnadě – u tohoto soudu je totiž navrhovatelem jistota k zajištění případné újmy složena.²¹⁷ K uspokojení nároku poškozeného se primárně použije

²⁰⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. II. ÚS 3069/08, dle kterého „zákonná úprava obsažená v občanském soudním řádu, která přičítá odpovědnost za újmy vzniklé předběžným opatřením navrhovateli předběžného opatření, je úpravou zvláštní, jež vylučuje obecnou úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím, obsaženou v zákoně č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.“

²¹⁰ HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 222.

²¹¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 1. 2013, č. j. 11 Cmo 148/2012-110.

²¹² JIRSA, J. Komentář k § 77a. In: JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 514.

²¹³ LEVÝ, J. § 77a [Náhrada škody]. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 8. 6. 2024].

²¹⁴ § 77a odst. 1 OSŘ.

²¹⁵ § 77a odst. 2 OSŘ.

²¹⁶ § 77a odst. 3 OSŘ.

²¹⁷ ČUHELOVÁ, K., PODNIKASOVÁ, T. § 77a (Náhrada škody). In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 287.

právě složená jistota (ať již v zákonné výši nebo ve výši dle jejího doplatku). Až v případě, že jistota nepostačuje, je povinen škodu nebo újmu nahradit navrhovatel ze svých prostředků – vyčerpání částky složené jistoty totiž nemá vliv na nahrazovací povinnost. Nastane-li situace, že marně uplynula lhůta k podání žaloby na náhradu újmy, případně že bylo rozhodnuto o nepřiznání náhrady škody nebo nemajetkové újmy, je jistota navrhovateli vrácena. Rovněž ji soud vrátí, resp. její část, pokud byla složená částka vyšší, než je dle rozhodnutí třeba k pokrytí způsobené újmy.

Závěr

Cílem práce bylo posoudit vhodnost současné úpravy, zejména zhodnotit, zda právní předpisy distribuují práva a povinnosti mezi účastníky (případně třetí osoby) tak, aby na jedné straně dobře garantovala naplnění účelu předběžného opatření, zároveň však na straně druhé respektovala oprávněné zájmy ostatních osob, zejména odpůrce.

Ve vztahu k prvnímu dílčímu cíli lze konstatovat, že právní úprava naplňuje účel předběžného opatření uspokojivě. Z provedeného rozboru vyplývá, že příslušná ustanovení v dílčích případech odkazují na obecnou úpravu (mnohdy na ni přímo navazují), případné odchylky uzákoněné zvláštní úpravou jdou vždy ve prospěch požadované efektivity. Z analýzy nevyplývá potřeba žádné změny co do rozšíření okruhu aspektů, které by bylo vhodné upravit zvláštními ustanoveními odlišně od obecné úpravy. Jediný nedostatek eviduji v rámci otázky, zda je úprava negativních procesních podmínek použitelná i pro řízení o nařízení předběžného opatření, ten se však podařilo vyřešit soudním výkladem.

Co se týče druhého z dílčích cílů, věnuje se práce jednotlivým situacím, ve kterých dochází ke konfliktu zájmu navrhovatele na maximálně efektivní soudní ochraně a oprávněných zájmů ostatních osob, leckdy chráněných i na ústavní úrovni. Společným znakem posuzovaných situací je častá obtížnost určit, či zájem by měl v daném případě převážet. Nikoliv ojedinele je tak vhodným řešením nechat soudu více prostoru při aplikaci svého uvážení, neboť právě soud (nikoliv zákonodárce) je tím, kdo dokáže tyto situace individuálně posoudit.

Širší možnost uvážení soudu by napomohla ke kvalitnější úpravě např. jistoty a všech konsekvencí, které s sebou přináší omezování práva odpůrce být slyšen. Pokud by soud ve vztahu k jistotě nebyl omezován pevnými částkami, mohl by její výši vždy adekvátně přizpůsobit aktuální výši hrozící škody, jakož i míře bezprostřednosti této hrozby. Pokud by se ukázalo, že původní výše jistoty nezaručuje dostatečné zajištění, bylo by vhodné neomezovat uvážení soudu i v kontextu doplatkové povinnosti. Za současné právní úpravy totiž doplatek může stanovit soud sám pouze před nařízením předběžného opatření. Trvají-li účinky tohoto institutu, musí soud vyčkávat na podání návrhu na uložení doplatkové povinnosti, přičemž její navrhovanou výší je vázán. Důvod, proč zákonodárce zvolil nevhodná řešení spatřuji v tom, že do jistoty a doplatkové povinnosti chybně implementoval odrazovací funkci (tj. prostředky, jak zamezit podávání zjevně bezúspěšných a šikanózních návrhů). Tím došlo k oddálení institutu

jistoty od její zajišťovací funkce, která má a musí zůstat dominantní. K odrazovací funkci existuje v rámci tohoto typu řízení jiný institut, totiž soudní poplatek.

Častým narativem v této práci je konflikt zásady rychlosti a práva účastníka řízení být slyšen. Zákon soudu neumožňuje uvážit, zda v daném případě převažuje ten či onen zájem, což může činit problémy hned v několika rovinách. Prvním krokem k nápravě takto závadného stavu by měl být návrat možnosti soudu vyslechnout účastníky.

Druhým problematickým aspektem v souvislosti s principem *audiatur et altera pars* je spokojení se s minimem, které pro tuto zásadu určil Ústavní soud, tedy zajistit účastníkovi možnost vyjádřit se k návrhu alespoň jednou před právní mocí rozhodnutí o návrhu. Tím Ústavní soud jako ústavně konformní uznal situaci, kdy se odpůrce bude moci vyjádřit až v rámci odvolání. S tím souvisí další prostor, kde by rozšíření možnosti individuálního posouzení soudem znamenalo posun k lepšímu. Jak vyplývá ze samotného rozboru právní úpravy, existují situace, kdy odpůrce nemá efektivní právo na podání odvolání. Soud by měl mít možnost posoudit, zda v daném případě převažuje zájem na rychlé úpravě poměrů nebo zájem na respektování odpůrcova práva na možnost iniciovat řízení o řádném opravném prostředku.

V kontextu práva podat odvolání odhalila analýza i další nedostatky, kde by ale rozšíření možnosti individuálního posouzení soudem nebylo jejich řešením. Tímto deficitem se rozumí současný právní stav, jak jej vykládá celá řada autorů včetně Ústavního soudu, k jejichž názoru se přikláním i já, podle kterého důvodem pro zrušení předběžného opatření nemohou být skutečnosti, které byly dány již před nařízením předběžného opatření. Tím je vyloučena možnost přistupovat k institutu zrušení předběžného opatření jako k jakési alternativě, kterou odpůrce má vedle opravných prostředků. Další nedostatek vyplývá z možnosti neodůvodňovat rozhodnutí tehdy, kdy soud návrhu zcela vyhověl. Tato možnost vede k deficitu práva na spravedlivý proces v jednom z jeho projevů – požadavku na přezkoumatelnost rozhodnutí.

K nepraktickému postupu je nucen ten, komu předběžné opatření nezpůsobilo škodu, avšak na jehož úkor se navrhovatel obohatil (typicky pokud soud nařídil povinnost vyplatit část pracovní odměny). Mechanismus náhrady škody se totiž dle analýzy v kapitole o náhradě škody a jiné újmy na tuto situaci nevztahuje a taková osoba se musí svých práv domáhat v rámci jiného soudního řízení.

Tím, že nedostatky lze shrnout do bodů, které jsem předešlela výše, je evidentní, že úprava předběžného opatření si nežadá rozsáhlé konceptuální změny. Jsem přesvědčena, že revizí vybraných institutů bychom mohli vyřešit nedostatky, které znamenají nevhodnou distribuci práv mezi účastníky. Vzhledem k tomu, že právní úprava civilního procesu bude nevyhnutelně procházet revizí, nebylo by vhodné rezignovat na posílení kvality úpravy předběžného opatření. Tím, že zákonný text prošel nespočtem novelizací totiž trpí jednak nepřehledností a vedle toho rovněž nejednoznačností některých pasáží.

Seznam zkratk

OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
ZoSP	Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

DAVID, L., IŠTVÁNEK, F., JAVŮRKOVÁ, N., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. 1. díl.* Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-460-4.

FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu.* Praha: Univerzita Karlova, 1974.

HRNČIŘÍK, V. *Předběžná opatření v civilním řízení.* Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-622-7.

JIRSA, J. *Předběžné opatření – účelná i zneužitelná zbraň.* Právní fórum. 2009, č. 9, s. 361-367. ISSN 1214-7966.

JIRSA, J., DOLEŽAL, M., VOJTEK, P., BOHUSLAV, P., HAVLÍČEK, K. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. § 1-250l občanského soudního řádu.* 4. vydání. Praha. Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-644-0.

KUČERA, V. *Předběžné opatření v civilním procesu sporném.* Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-478-7.

LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7478-986-1.

SVOBODA, K. *Přehled judikatury ve věcech předběžných opatření.* Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-414-9.

SVOBODA, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka.* Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-733-0.

WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. 1. vydání. [online]. Praha: C. H. Beck, 2009. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno dne 8. 6. 2024].

GRYGAR, J. Předběžná opatření a vybrané problémové okruhy. *Jurisprudence* [online]. 2012, č. 4. [cit. 28. 4. 2024]. Dostupné z: www.aspi.cz.

HRNEK, J. Ještě jednou nad novelou o.s.ř. (jistota při předběžném opatření). *Bulletin advokacie* [online], 2005, č. 10, s. 49 [cit. 28. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/173/BA_05_10.pdf.

KAPLAN, T., VÁCLAVÍKOVÁ, M. Právní úprava institutu předběžného opatření po novele OSŘ [online]. 25. 1. 2018. [cit. 22. 5. 2024]. In: *pravni prostor.cz*. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/procesni-pravo/pravni-uprava-institutu-predbezneho-opatreni-po-novele-osr>.

PREMUS, R. Nad Novelou občanského soudního řádu aneb Komu slouží jistota. *Bulletin advokacie* [online], 2005, č. 6, s. 33 [cit. 28. 4. 2024]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/173/BA_05_06.pdf.

SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (2. aktualizace) [online]. Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/> [citováno ke dni 21. 6. 2024].

Usnesení Rady vlády ČR pro lidská práva ze dne 13. 12. 2007 k povinnosti skládat tzv. jistoty při podávání návrhu na předběžná opatření v občanském soudním řízení v neobchodních věcech. In: *vlada.cz* [online]. [cit. 28. 4. 2024]. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rfp/cinnost-rady/zasedani-rady/jistoty-usnesen__schv__len__Radou.pdf.

3. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 79/1896 ř.z., o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád).

Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád).

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné

moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992, o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

Zákon č. 238/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

Zákon č. 218/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

4. Seznam použité judikatury

Ústavní soud

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 6. 1997, sp. zn. I. ÚS 31/97.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 1998, sp. zn. II. ÚS 22/98.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. III. ÚS 119/98.

Nález Ústavního soudu ze dne 21. 11. 2001, sp. zn. IV. ÚS 189/01.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 3. 2002, sp. zn. III. ÚS 394/01.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 504/05.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 5. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 46/05.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2007, sp. zn. III. ÚS 249/06.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 12. 2007, sp. zn. IV. ÚS 2959/07.
Nález Ústavního soudu ze dne 15. 1. 2009, sp. zn. IV. ÚS 1554/08.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 110/09.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. III. ÚS 163/09.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. II. ÚS 3069/08.
Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 4. 2010, sp. zn. III. ÚS 328/10.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2011, sp. zn. III. ÚS 1501/11.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2012, sp. zn. II. ÚS 3805/11.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2012, sp. zn. II. ÚS 2485/11.
Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. III. ÚS 52/13.
Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 1037/15.
Nález Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2016, sp. zn. II. ÚS 1847/16.
Nález Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2017, sp. zn. IV. ÚS 736/17.
Nález Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2018, sp. zn. IV. ÚS 719/18.

Zvláštní senát

Usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb. ze dne 16. 9. 2008, sp. zn. Konf 41/2008.

Nejvyšší soud

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 11. 1992, sp. zn. 3 Cmo 146/92.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2481/99.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. 29 Cdo 762/2004.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2007, sp. zn. 29 Odo 1080/2005.

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2007, sp. zn. Cpjn 19/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. 20 Cdo 4282/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2012, sp. zn. 21 Cdo 1708/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3441/2012.

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2017, sp. zn. Cpjn 202/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. 27 Cdo 3971/2017.

Vrchní soudy

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 6. 1995, sp. zn. 3 Cmo 1592/94.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 3. 2000, sp. zn. 7 Cmo 237/2000.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 7 Cmo 588/2001.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 3 Cmo 370/2011.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2012, sp. zn. 3 Cmo 156/2012.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 1. 2013, sp. zn. 11 Cmo 148/2012.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 2014, sp. zn. 1 Cmo 162/2014.

Krajské a okresní soudy

Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 25. 6. 1964, sp. zn. 5 Co 209/64.

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 12. 1994, sp. zn. 14 Co 847/94.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 2. 1995, sp. zn. 7 Co 46/95.

Usnesení Krajského obchodního soudu v Ostravě ze dne 29. 11. 1996, sp. zn. 9 Co 685/96.

Usnesení Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. 10 Cm 474/94.

Usnesení Městského soudu v Brně ze dne 17. 7. 2001, sp. zn. 1 Nc 55/2001.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 1. 2003, sp. zn. 16 Co 7/2003.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 14 Co 277/2004.

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 3. 2005, sp. zn. 21 Co 146/2005.

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 20. 7. 2006, sp. zn. 30 Co 303/2006.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 2. 2010, sp. zn. 14 Co 64/2010.

5. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Důvodová zpráva k zákonu č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Předběžné opatření

Abstrakt

Tématem této diplomové práce je česká právní úprava předběžného opatření v rámci civilního procesu, kterým soud prostřednictvím uložení dočasné povinnosti zajišťuje ochranu subjektivních práv navrhovatele, aby předcházel újmě na těchto právech. Právní úpravu zkoumá práce jednak z hlediska, zda umožňuje řádné naplnění účelu institutu, jednak z hlediska, zda vyvažuje procesní práva a povinnosti tak, aby respektovala práva a oprávněné zájmy všech osob, zejména účastníků.

Pro naplnění tohoto cíle práce jednak analyzuje, co je účelem předběžného opatření a dále podrobuje přezkumu jednotlivé části právní úpravy co do souladu s tímto účelem. Současně rozebírá situace, kde vůči sobě stojí v konfliktu oprávněné zájmy jednotlivých osob, případně jejich zájmy s účelem předběžného opatření. Kvalitu právní úpravy dále hodnotí v souvislosti se základními zásadami, které by tento typ zajišťovacího institutu měl vykazovat.

Práce je členěna do dvou základních částí. První z nich se věnuje předběžnému opatření obecně. Kromě zkoumání jeho zásad, druhů a historického vývoje, díky kterému je možné předběžné opatření jako celek lépe pochopit, analyzuje první část účel tohoto institutu, tedy hodnotu zkoumanou v rámci hlavního cíle práce. Druhá část pak rozebírá jednotlivé aspekty právní úpravy, tedy formálních podmínek pro vedení řízení, obou hlavních důvodů pro nařízení předběžného opatření a následně jednotlivé fáze procesu nařizování tohoto nástroje zajištění.

Výsledkem analýzy je zjištění, že právní úprava dobře respektuje účel předběžného opatření, avšak často neumožňuje soudu flexibilně přizpůsobovat postup v řízení aktuální situaci. Vedle toho odhaluje nedostatky úpravy spočívající jednak v nejednoznačnosti některých ustanovení, případně přímo ve volbě nesystémového nebo jinak nevyhovujícího řešení.

Klíčová slova: předběžné opatření, účel předběžného opatření, zajišťovací instituty

Preliminary injunction

Abstract

This thesis deals with the Czech legal regulation of preliminary injunction in civil proceedings, by which the court ensures the protection of the plaintiff's subjective rights through the imposition of a temporary obligation in order to prevent harm to these rights. The thesis examines the legal regulation both in terms of whether it enables the purpose of the instrument to be properly fulfilled and whether it balances procedural rights and obligations in a way that respects the rights and legitimate interests of all persons, in particular the parties.

In order to achieve this objective, the thesis analyses what the purpose of the preliminary injunction is and then examines the various parts of the legislation in terms of their compliance with that purpose. It also examines situations where the legitimate interests of individuals conflict with each other or with the purpose of the preliminary injunction itself. It also assesses the quality of the legislation in the light of the fundamental principles that should govern this type of interim measure.

This thesis is divided into two main parts. The first part deals with preliminary injunctions in general. In addition to examining its principles, types and historical development, which allows for a better understanding of the preliminary injunction as a whole, the first part analyses the purpose of this instrument, which is the value examined under the main objective of the thesis. The second part then analyses the different aspects of the legal regulation, i.e. the formal requirements for the procedure, the two main grounds for ordering an preliminary injunction and then the different stages of the procedure for ordering it.

As a result of the analysis, it is found that the legislation respects the purpose of preliminary injunction well, but often does not allow the court to adapt the procedure flexibly to the situation. It also reveals shortcomings in the legislation, such as the ambiguity of certain provisions or the choice of an unsystematic or otherwise inappropriate solution.

Key words: preliminary injunction, purpose of preliminary injunction, protective instruments